

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA STAVEBNÍ

Studijní program: GEODÉZIE A KARTOGRAFIE

Studijní obor: GEOMATIKA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PREZENTACE KARTOGRAFICKÝCH VÝSTUPŮ
ZE ZPRACOVANÝCH ARCHIVNÍCH MATERIÁLŮ
PRO VYBRANÉ ZÁMECKÉ OBJEKTY
V JIHMORAVSKÉM KRAJI

Vedoucí práce: Doc. Ing. Jiří CAJTHAML, Ph.D.

Katedra geomatiky

Praha 2016

Bc. Michaela ŠÍPKOVÁ

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Fakulta stavební

Tháškurova 7, 166 29 Praha 6

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: Š í p k o v á Jméno: Michaela Osobní číslo: 381480

Zadávací katedra: K155 - katedra geomatiky

Studijní program: Geodézie a kartografie

Studijní obor: Geomatika

II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce: Prezentace kartografických výstupů ze zpracovaných archivních materiálů pro vybrané zámecké objekty v Jihomoravském kraji

Název diplomové práce anglicky: Presentation of cartographic outputs of processed archival material for selected chateaux in the South Moravian Region

Pokyny pro vypracování:

Archivní průzkum a shromáždění mapových, plánových, obrazových i popisných podkladů k zámkům a souvisejícím panstvím v Jihomoravském kraji.

Zpracování a lokalizace získaných materiálů, vektorizace vybraných prvků a vrstev. Zpracování přehledných map panství a návrh znakového klíče.

Návrh a vytvoření panelů pro prezentaci různých kartografických vrstev a výstupů v prostorách památkových objektů.

Seznam doporučené literatury:

Cajthaml, J.: Analýza starých map v digitálním prostředí na příkladu Müllerových map Čech a Moravy. ČVUT v Praze, 2012.

Dokumenty Národního památkového ústavu, archivů a knihoven.

Jméno vedoucího diplomové práce: doc. Ing. Jiří Cajthaml, Ph.D.

Datum zadání diplomové práce: 22.2.2016 Termín odevzdání diplomové práce: 22.5.2016

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Beru na vědomí, že jsem povinen vypracovat diplomovou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je nutné uvést v diplomové práci a při citování postupovat v souladu s metodickou příručkou ČVUT „Jak psát vysokoškolské závěrečné práce“ a metodickým pokynem ČVUT „O dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací“.

25.2.2016

Datum převzetí zadání

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškeré použité informační zdroje v souladu s Metodickým pokynem o dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací.

V Blatné dne 20. května 2016

.....
Michaela Šípková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu diplomové práce panu Doc. Ing. Jiřímu Cajthamlovi, Ph.D. za cenné rady a odborné vedení této práce. Také bych chtěla poděkovat panu Ing. Jiřímu Krejčímu a panu Ing. Pavlu Seemannovi za poskytnuté konzultace. V neposlední řadě děkuji mé rodině za podporu během celého studia.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá zámeckými objekty Kunštát a Lysice v Jihomoravském kraji. Cílem práce je prezentace kartografických výstupů. Pro zpracování byl proveden archivní průzkum s požadavkem shromáždit mapové, plánové, obrazové i popisné podklady ke sledovaným objektům a souvisejícím panstvím. Vybrané mapové podklady byly vektorizovány. Mezi tyto podklady patří povinné císařské otisky map stabilního katastru a Státní mapa odvozená 1 : 5 000. Dalším úkolem je vytvoření znakového klíče, který je využit při tvorbě map panství. Na základě získaných materiálů jsou vytvořeny přehledné mapy panství. Stěžejním výstupem a naplněním celé práce je vizualizace zpracovaných map a ostatních výstupů na informačním panelu.

Klíčová slova

Zámek, vektorizace, znakový klíč, mapa panství, prezentace výstupů, Kunštát, Lysice

Abstract

The diploma thesis deals with chateaux Kunštát and Lysice in the South Moravian Region. The aim of this thesis is the presentation of cartographic outputs. For the processing was made archival survey with the requirement to collect maps, plans, pictorial and descriptive data to processed chateaux and surrounding manors. Selected maps were vectorized. These includes Imperial Imprints of the stable cadastre and State map derived 1 : 5 000. The next task was the creation of the map key which was used to the creation of maps manor. Based on collected data are created maps manor. The main output and fulfilling of the thesis is the visualization of processed maps and other outputs on the information panel.

Keywords

Chateau, vectorization, map key, map manor, presentation of outputs, Kunštát, Lysice

Obsah

Úvod.....	8
1 Stav řešené problematiky	9
2 Zámecké objekty	11
2.1 Zámek Kunštát	11
2.2 Zámek Lysice	15
3 Mapové podklady a další materiály.....	20
3.1 Císařské povinné otisky	20
3.2 Státní mapa odvozená (SMO-5).....	22
3.3 Katastr nemovitostí	23
3.4 Schenklovy mapy krajů.....	24
3.5 Přehledná mapa velkostatku Kunštát	25
3.6 Přehledná mapa velkostatku Lysice	25
3.7 Půdorysné plány objektů a další.....	27
3.8 Fotografie	27
4 Vektorizace území	30
4.1 Vektorizace	31
4.2 Porovnání získaných dat	33
5 Návrh znakového klíče	38
5.1 Mapové znaky	38
5.2 Tvorba znakového klíče	41
5.3 Použití znakového klíče v ArcMap	43
6 Přehledná mapa panství.....	44
6.1 Pojem panství a velkostatek	44
6.2 Historie panství	45
6.2.1 Panství Kunštát	45
6.2.2 Panství Lysice	46
6.3 Zdroje dat	47
6.4 Tvorba mapy	52
7 Prezentace výstupů	54
8 Závěr.....	56
Použitá literatura	58

Seznam obrázků.....	62
Seznam tabulek	63
Seznam příloh	64

Úvod

Pro vypracování diplomové práce na téma „*Prezentace kartografických výstupů ze zpracovaných archivních materiálů pro vybrané zámecké objekty v Jihomoravském kraji*“ byly vybrány státní zámky Kunštát a Lysice.

Jedním z cílů práce je vyhledat a shromáždit vhodné dokumenty týkající se obou zájmových objektů a souvisejících panství. Úkolem je tyto podklady zpracovat a vybrané mapové podklady vektorizovat. Mezi použité mapové podklady, ze kterých vznikla vektorová data, patří povinné císařské otisky map stabilního katastru z roku 1826 a Státní mapa odvozená 1 : 5 000 z roku 1951. Dalším úkolem je na základě sesbíraných materiálů k panstvím Kunštát a Lysice sestavit přehledné mapy těchto panství. Pro vizualizaci významných objektů, které jsou spojeny obecně s tématem panství a v mapách panství se vyskytují, je úkolem navrhnout znakový klíč. Posledním cílem diplomové práce je zpracované kartografické vrstvy a další výstupy práce prezentovat formou panelů, které by mohly být využitelné v prostorách památkových objektů.

Členění textu je následující. Kapitola *Stav řešené problematiky* zmiňuje projekt, v rámci kterého je diplomová práce zpracována a další práce, které se zabývají podobnou problematikou. V kapitole je také uvedena literatura a způsob prezentace zámku Kunštát a Lysice. Kapitola *Zámecké objekty* je věnována historii a základním informacím o kulturních památkách. V kapitole *Mapové podklady a další materiály* jsou představena mapová díla použitá při vektorizaci a ostatní podklady, zejména přehledné mapy velkostatků, které byly v rámci práce využity a zpracovány. Kapitola *Vektorizace území* popisuje sběr vektorových dat. V závěru kapitoly je formou tabulek uveden souhrn zvektorizovaných ploch a jsou zde vypsány změny, které v lokalitě během období 1826 až 2016 nastaly. Další kapitola *Návrh znakového klíče* obsahuje stručný úvod do teorie mapových znaků. Poté text kapitoly pokračuje k samotnému řešení a tvorbě znakového klíče a jeho použití v této práci. Kapitola *Přehledná mapa panství* je zaměřena na přípravné práce a následnou tvorbu mapy. V úvodu textu je vysvětlen pojem panství a velkostatek. Krátce je zde ještě zmíněna historie panství Kunštát a Lysice a větší důraz je kladen na nashromážděné materiály. Kapitola *Prezentace výstupů* zastupuje poslední úkol zadání a je vyústěním celé práce. Obsah je věnován prezentačním panelům, na kterých se objeví nejen zpracované mapové výstupy.

V závěru budou shrnuty cíle a zpracování této diplomové práce.

1 Stav řešené problematiky

Diplomová práce je zpracována v rámci projektu Ministerstva kultury NAKI DF13P01OVV007 „*Historický fotografický materiál - identifikace, dokumentace, interpretace, prezentace, aplikace, péče a ochrana v kontextu základních typů paměťových institucí*“. Na projektu, který je řešen v letech 2013 až 2017, spolupracuje Národní technické muzeum, Národní památkový ústav (NPÚ), Moravská galerie v Brně, Akademie múzických umění v Praze a České vysoké učení technické v Praze (ČVUT).

Za ČVUT se na projektu v rámci III. etapy s názvem „*Specializované mapy s odborným obsahem*“ podílí Fakulta stavební. „*Cílem této etapy je seznámit veřejnost s historií vybraných zámeckých komplexů a s nimi spojených šlechtických rodů a to vizualizací mapových, obrazových, fotografických a textových dokumentů prostřednictvím mapového a informačního portálu. Součástí této etapy je doplnění a podrobnější propracování databáze budov a dalších objektů v zámeckých komplexech ve správě Národního památkového ústavu*“ [1]. Etapa je zaměřena na zámecké komplexy spravované NPÚ. Mapové výstupy ke zpracovaným objektům, popisné informace, fotografie, 3D vizualizace okolí nebo celého panství, genealogické stromy a další výstupy jsou dostupné k prohlédnutí na adrese <http://gis.fsv.cvut.cz/zamky/>.

Do tohoto projektu přispělo již několik závěrečných prací studentů Fakulty stavební. Například diplomová práce Karolíny Noskyové [2] se zabývá archivním průzkumem, shromážděním a zpracováním mapových a jiných materiálů ke státnímu zámku Hořovice. Zpracované vektorové a rastrové vrstvy jsou prezentovány pomocí webové mapové aplikace ArcGIS Online. Nebo také diplomová práce Terezy Gřundělové [3] věnovaná zámku Velké Losiny. Zpracovanou mapovou dokumentaci představila formou webové mapové aplikace. Autorka také vytvořila několik mapových výstupů na podkladech povinných císařských otisků a map vojenských mapování. Grafické přílohy zachycují vybrané objekty v okolí zámku.

Další možnost, jak prezentovat nejen zámecké areály, je volba 3D modelování. Tato forma prezentace výstupů je použita například v práci Kateřiny Štefíkové [4], která pro již zaniklý lovecký zámek Šternberk vytvořila 3D model a propojila ho s digitálním modelem terénu.

Mezi literaturu, která se vztahuje ke zpracovávaným zámeckým objektům v této práci, patří například kniha Zámek Lysice [5] vydaná v roce 2014 územní památkovou

správou v Kroměříži. V knize jsou popsány dějiny zámku od počátku až do nynější doby. Část textu je věnována zámeckým interiéřům a také zahradě. Literatura je doplněna o dobové a současné fotografie interiérů a exteriérů. Na přebalu knihy je umístěn půdorysný plán I. a II. patra zámku s popisem, který celou knihu vhodně doplňuje.

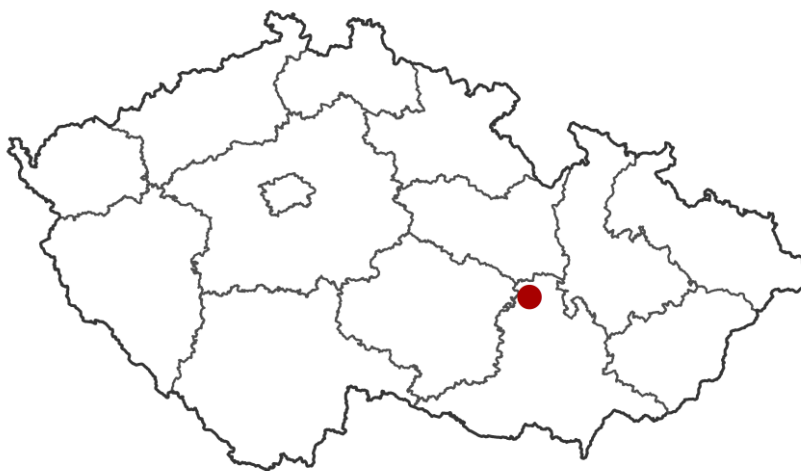
Na počest panského rodu pánů z Kunštátu, který patřil k nejvýznamnějším a nejmocnějším rodům středověké Moravy, byla v roce 2014 na zámku Kunštát instalována expozice. Výstava s názvem *V erbu tři pruhů* byla součástí projektu Rok pánů z Kunštátu a je stále umístěna ve sklepních prostorách a v místnostech jižního křídla zámku. Oslavy probíhaly po celý rok 2014. K výstavě, která přibližuje historii pánů z Kunštátu i běžný život středověku, byl také vydán průvodce expozicí [6]. Historie rodu je prezentována formou informačních panelů, historických artefaktů a interaktivních obrazovek.

Samotný zámek Kunštát má navíc naučnou stezku, která provází návštěvníky významnými místy zámeckého okolí. Jednotlivé zastávky jsou osázeny naučnými tabulemi, které popisují například panský dvůr, pivovar, psí hřbitov, střelnici a další. Stezka obsahuje dvanáct zastávek.

Zajímavá místa (objekty, významné stromy) nacházející se v okolí zámku Lysice jsou zobrazena na orientační tabuli umístěné v horní části zámecké zahrady.

2 Zámecké objekty

Pro zpracování diplomové práce byly vybrány dva zámecké objekty, a to zámek Kunštát a zámek Lysice. Obě tyto národní kulturní památky se nacházejí v okrese Blansko náležícího do Jihomoravského kraje a jsou od sebe vzdáleny přibližně 7 km (obrázek 1). V následujícím textu bude stručně uvedena historie a základní informace o objektech.

Obr. 1: Lokalizace zámeckých objektů v rámci ČR, podkladová data: ArcČR® 500

2.1 Zámek Kunštát

Zámecký areál umístěný na kopci a obklopený z velké části hustým lesem se rozkládá na okraji katastrálního území v západní části obce Kunštát. K zámku s příkopem náleží okrasná zahrada a bazén. Zámek je tvořen dvěma budovami. Hlavní zámecká budova je označována jako Horní zámek a pro budovu ležící severně od Horního zámku je používán název Dolní zámek. V severozápadní části poblíž Dolního zámku se nachází budova střelnice. Současná podoba zámku je vidět na obrázku 2.

První zmínka a doba, kdy se začaly psát dějiny významného moravského panského rodu a jejich panství, zasahuje na počátek 13. století. Za předchůdce rodu erbu tří černých svrchních pruhů na stříbrném poli je považován Gerhard ze Zbraslavi. Gerhard měl několik synů. Nejmladší z nich, syn Kuna, dostal lesnaté území nad pravým břehem řeky Svitavy nejspíše od krále Přemysla Otakara II. Zde Kuna založil trhové centrum, které po

sobě nechal pojmenovat. S přídomek „z Kunštátu“ se poprvé uvádí v roce 1279. Tento přídomek u jména používali i jeho potomci, kteří se zasloužili o další větve pánů z Kunštátu ve 14. století. Název Kunštát tedy reprezentuje „Kunovo město“. Kuna, majitel panství, nechal vystavět stejnojmenný kamenný hrad. [6]

Obr. 2: Zámek Kunštát (Horní zámek), zdroj: vlastní

Středověký hrad, který byl prvotně tvořen obvodovou hradbou, hradním palácem a vstupní věží, pochází již z poloviny 13. století. Dobu vzniku původního hradu lze určit na základě objevu průčelí románsko-gotického hradního paláce za arkádou západního zámeckého křídla. Páni z Kunštátu se během svého působení od poloviny 14. století do počátku 16. století zasloužili o přestavbu a rozšíření hradu. [7]

Rodové sídlo jim patřilo až do roku 1520, kdy bylo prodáno Pernštejnům [6]. Mezi významné osobnosti rodu pánů z Kunštátu patřil Jiří z Kunštátu a z Poděbrad. Tento ctižádostivý a cílevědomý muž z poděbradské větve Kunštátů byl v roce 1458 zvolen českým králem. „*O pevném zakotvení Jiřího z Kunštátu a Poděbrad v českém povědomí svědčí nejlépe pojmenování náměstí v Kunštátě, Praze, Českých Budějovicích, Duchcově, Hořicích, Chebu, Novém Kníně, Ostravě, Toužimi. V evropském kontextu je pak Jiří z Poděbrad a Kunštátu chápán jako jeden z průkopníků evropské integrace v panovníkových diplomatických snahách*“ [6 str. 160].

Jak se během časů postupně střídali majitelé na panství, měnila se i podoba hradu. Přestavba hradu na zámek se odehrála za majitele Jana Černického z Kácova, který koupil Kunštát, Lysice a Velké Opatovice roku 1529. Hrad, ze kterého udělal hlavní rodinné sídlo a na kterém zřejmě i zemřel, nechal přestavět ve stylu rané renesance. Přestavba byla dokončena jeho syny Arnoštem a Vilémem v padesátých letech 16. století. Stavební úpravy se v období pozdní renesance dotkly také prostor před zámekem. Na jižní straně v místech zrušeného hradního příkopu vznikla nová okrasná zahrada. V tzv. Květné zahradě, která byla uzavřena ohradní zdí s klíčovými střílnami a nárožními baštami, se nacházela novostavba sala terreny. Renesanční úpravy budov Dolního zámku byly taktéž výrazné. Bylo přistavěno druhé patro a vystavěna ohradní zeď s tunelovitou branou. V budově Dolního zámku byly umístěny sýpky, konírny, chlévy a příbytky pro čeledě. Další stavební úpravy byly provedeny na sklonku raného baroka. Tehdejší majitel Kašpar Fridrich hrabě z Lamberga, který získal majetek od svého otce Maxmiliána hraběte z Lamberga, nechal upravit budovu Horního zámku. Stavební práce dokončené v roce 1680 vedl olomoucký stavitel Adam Glöckel. Díky rozsáhlé přestavbě, která zahrnovala přístavbu patrové nádvoří chodby prolomené v přízemí šestinásobnou arkádou nesenou robustními pilíři, zarovnání všech tří křídel budovy pod jednu společnou římsu, nové fasády a úpravy interiérů, je možné vidět současný tvar, půdorysnou dispozici a trochu také vzhled zámku. Výsledkem bylo reprezentační rodinné sídlo splňující požadavky na nový životní styl šlechty. [8]

Za dalších majitelů svobodných pánů Honrichsů z Wolfswarffenu byly na přelomu 18. a 19. století prováděny klasicistní úpravy zámku a interiérů. Svobodní pánové vlastnili kunštátské panství v letech 1783 až 1901. [7]

V devadesátých letech 18. století byly reprezentativní prostory jižního křídla budovy opatřeny iluzivní výmalbou. Dále byly nově osazeny vstupní portály. Průčelí Horního zámku dostalo novou klasicistní fasádu, která byla později na konci padesátých let 20. století zřetelně poškozena při tzv. památkové obnově. V druhé polovině 19. století došlo k úpravě zámecké Květné zahrady. Nově byl uprostřed zahrady vybudován bazén. V jeho středu je umístěna postava nymfy datovaná k roku 1859. Dosavadní stavba renesanční sala terreny v jižní části zahrady byla nahrazena novogotickým altánem s věží. Úpravy se také týkaly jižního křídla zámecké budovy, kde k němu bylo směrem do zahrady přistavěno dvouramenné litinové schodiště. Zajímavostí zámeckého areálu je psi

hřbitov, který se nachází v blízkosti altánu. Nejstarší dochovaný náhrobek je z roku 1890. [8]

Po smrti Kuny roku 1901, posledního mužského člena rodu Honrichsů, bylo kunštátské panství dědictvím převedeno na jeho synovce Františka Josefa, říšského hraběte Coudenhove, který ke svému jménu přidal i jméno vymřelých Honrichsů [9]. Tato rodina byla posledními šlechtickými majiteli zámku a velkostatku až do roku 1945 [7].

František Josef odkázal ve své závěti majetek nejstaršímu dosud nenarozenému synovi jeho jediné dcery Františky. Tu jmenoval doživotní uživatelkou jmění a poručnictví v době její nezletilosti připsal své manželce Thecle. Františka, říšská hraběnka Coudenhove-Honrichs, odešla roku 1917 do Kongregace těšitelek Božského srdce Ježíšova v Brně. Zde přijala řeholní jméno Anežka a v roce 1919 složila slib čistoty. Po smrti Thecly, říšské hraběnky Coudenhove-Honrichs, byl Horní zámek v letních měsících každoročně pronajímán Magistrátu města Brna a využíván jako rekreační zařízení pro brněnské děti. Na základě listiny ze dne 22. března 1939 věnovala Františka Coudenhove-Honrichs velkostatek Kongregaci těšitelek Božského srdce Ježíšova v Rajhradě u Brna. Vklad vlastnického práva pro kongregaci byl nařízením říšského protektora pro Čechy a Moravu ze dne 20. ledna 1940 označen za neplatný. V pozemkových knihách byla jako vlastník zapsána Františka Coudenhove-Honrichs. Na základě rozhodnutí Zemského národního výboru v Brně byl dne 12. června 1945 znovu obnoven zápis vlastnického práva k velkostatku Kunštát pro zmiňovanou kongregaci. [9], [8]

V dalších letech byla budova zámku využívána pro různé účely. V letech 1945 a 1946 byla mezi správou velkostatku Kunštát a Okresní péčí o mládež pro Velké Brno uzavřena smlouva týkající se pronájmu části zámku za účelem prázdninových pobytů pro brněnské děti. V roce 1948 byl kunštátský zámek zestátněn [7]. Během 20. století byly prostory zámku využívány různým způsobem. Například sloužily pro uschování sbírek Muzejního spolku v Kunštátě nebo pro uložení archivu velkostatku Kunštát. Na začátku padesátých let zámek sloužil jako sběrné místo k uskladnění kulturních mobiliářů, které sem byly naváženy z okolních zámků. Od roku 1953 využíval zámeckou budovu jako depozitář Moravský zemský archiv v Brně. Po roce 1960 byly prostory zámku poskytnuty pro potřeby mobilizačních skladů civilní obrany Krajské správy Ministerstva vnitra v Brně. Na základě tohoto využití byl objekt přísně střežený, přístupný pouze se zvláštní propustkou. Vzhledem k minimální údržbě až do roku 1992 památka chátrala a dostala

se do špatného technického stavu. Po roce 1992, kdy byly sklady Krajské správy Ministerstva vnitra v Brně přesunuty do Boskovic, přikročil nový zřizovatel archivu k provádění oprav a rekonstrukcí, které probíhaly až do roku 1996. V tomto roce byla také uskutečněna památková obnova prostor zámecké zahrady, která zahrnovala novogotický altán, renesanční ohradní zdi a bazén s postavou nymfy. [9]

Od roku 2002 se stal areál kunštátského zámku Národní kulturní památkou a od roku 2005 je zařazen pod územní odborné pracoviště v Brně Národního památkového ústavu při Ministerstvu kultury. Slavnostní otevření státního zámku Kunštát pro veřejnost se konalo 1. června 2005. Další informace o památce lze najít na stránkách oficiální webové prezentace státního zámku <https://www.zamek-kunstat.cz/cs>. [9]

2.2 Zámek Lysice

„Na úzkém pruhu země, vklíněném mezi divokými lesy Moravského krasu a strmými svahy podhůří Vysočiny, se rozkládá skromně zvlněná krajina obdělávaných lánů, nevelkých vesnic, sadů, luk a osamělých hájů. Většina starých cest, klikaticích se mezi poli, vede na místa, odkud je možné dříve či později zahlédnout hodinovou věž zámku v Lysicích se zlatě zářivým knoflíkem a hraběcí korunkou na vrcholu“ [5 str. 7]. Takto popisuje zámek a krajinu kolem spisovatel Michal Konečný ve své knize Zámek Lysice.

Zámecký areál se nachází přibližně ve středu katastrálního území obce Lysice. K zámku náleží několik okrasných zahrad a v těsné blízkosti směrem na sever na něj navazuje zámecká obora. Zámek v současné podobě je vidět na obrázku 3.

První zmínka o Lysicích se objevuje roku 1278 v predikátu Hraběše de Lisecz, který patrně pocházel z významného moravského rodu pánů ze Švábenic. Ves patřila Hraběšovým potomkům až do počátku 14. století. [5]

Už před rokem 1320 se dalšími držiteli panství stali již zmínění páni z Kunštátu, kteří ho nabyli téměř na dvě stě let. Kuna III. z Kunštátu a Lysic, od kterého pochází lysická větev pánů z Kunštátu [10], získal v roce 1350 samostatné lysické panství. Za jeho působení byl nedaleko Lysic založen hrad Rychvald. Hrad obklopený hustým lesem byl vybudován na přelomu padesátých a šedesátých let [6]. Poprvé se zmiňuje v pramenech roku 1371. Během své existence byl hrad několikrát dobyt a zanikl před polovinou 15. století [6]. Do dnešních dnů se dochovala pouze zřícenina. Dále páni z Kunštátu

nechali v Lysicích postavit tvrz obklopenou vodním příkopem. První zmínka o tvrzi je uváděna k únoru 1476. V průběhu let u ní docházelo postupně ke stavebním úpravám. Také se střídali majitelé na panství. V období Jana Černčického z Kácova, který roku 1529 [11] nabyl panství společně s Kunštátem, měla tvrz nejspíš charakter hospodářského dvora a byla správním střediskem pro okolní vesnice. [5]

Obr. 3: Zámek Lysice, zdroj: vlastní

Za Hrona Březnického z Náchoda došlo ke konci 16. století k renesanční přestavbě Lysic, kdy na místech hospodářských budov vzniklo jižní a východní křídlo zámku. Další stavební úpravy jsou uváděny ve dvacátých a třicátých letech 17. století, při kterých vznikla zámecká kaple ve druhém patře zámku. V letech 1705 až 1711 za hraběte Antonína Amata, který pocházel z uherské rodiny Serényiů, byly provedeny barokní úpravy zámku i interiéru. Zámek, označován také jako letohrádek, dostal novou fasádu. Štukové dekorace s válečnou tematikou měly vyjadřovat zásluhy svého stavebníka na bitevních polích. V jihozápadním nároží byla nově postavena hranolová hodinová věž. Velká změna se týkala i severního křídla zámku, kde úpravou dispozice vznikl zámecký sál pravidelného půdorysu. Interiéry severního křídla byly propojeny se sala terrenou oválného tvaru, která vedla na horní terasu zámecké zahrady. Zámek měl zajišťovat potřebný komfort a pohodlí pro své majitele. [5]

V polovině čtyřicátých let 18. století, kdy byl majitelem panství hrabě Jan Leopold z Dietrichsteinu, byly podle návrhu významného moravského architekta pozdního baroka Františka Antonína Grimma provedeny stavební úpravy zámecké kaple ve druhém patře zámku. Dietrichsteinové drželi panství jen krátkou dobu. Roku 1745 ho prodali rytíři Janu Jiřímu Piatimu z Drnovic. Zámek nesloužil už jen jako letohrádek, ale stalo se z něj hlavní sídlo rodu a centrum panství. Panství bylo zachyceno na rozměrných vedutách Lysic (obrázek 4), Drnovic a všech hospodářských dvorů. Další majitel zámku rytíř Emanuel Piatí jimi nechal vyzdobit zámeckou jídelnu. Okolo roku 1800 přibýly k zámeckému komplexu další hospodářské a správní budovy. V tomto období byl také nejspíše vystavěn dřevěný ochoz na obvodové zdi barokní zámecké zahrady, ze kterého bylo možné projít přímo do zahrady. Emanuel Piatí, který zemřel v roce 1807, byl posledním mužským zástupcem. Dědicem panství se stala jeho neteř Antonie Piatí. Antonie byla velice chytrá a vzdělaná a zařadila se mezi ženy moravského pozdního osvícenství. Na zámek ji jezdili navštěvovat intelektuálové a umělci. Společně diskutovali o literatuře, umění, politice nebo se například podíleli na vypuštění montgolfiéry¹ v zámecké zahradě. Jako svého druhého manžela si Antonie Piatí vzala Františka Dubského z Třebomyslic, který pocházel z českomoravské šlechtické rodiny. Roku 1806 se jim narodil syn Emanuel. Hrabě Emanuel Dubský z Třebomyslic zdědil Lysice po smrti své matky v roce 1843. [5]

---

¹ balon plněný teplým vzduchem (nazvaný podle francouzských konstruktérů bratří Montgolfierů)

Obr. 4: Veduta zámku Lysice, zdroj: NPÚ

V období druhé poloviny čtyřicátých let 19. století byla provedena stavební úprava zámku. Při přestavbě byla postavena nová schodištní hala v jihozápadní části zámku a také byly upraveny interiéry, především hlavní společenský salón v jižním křídle. Úprava vnitřního nádvoří zámku byla uskutečněna na počátku sedmdesátých let. [5]

V severním křídle zámku, v místech hlavního zámeckého sálu, bylo na konci 18. století založeno zámecké divadlo. Divadlo bylo postupně rozšiřováno a vylepšováno. Bylo zařízeno moderními kulisami, dekoracemi a jevištní technikou. Také zde byla uložena kolekce divadelních rekvizit, kostýmů a součástí byla i sbírka her a libret. Tato zábava byla u šlechty velmi oblíbená. Představení se hrála až do roku 1902, kdy divadlo zasáhl požár. Zvláště kvůli nedostatku finančních prostředků se již divadlo znovu neotevřelo. Oheň zničil i celé severní křídlo. Tehdejší vlastník hrabě Quido Dubský, který zdědil zámek po svém otci Emanuelovi, ihned zahájil opravy. V místech bývalého divadla nechal postavit schodištní halu, nový knihovni sál a prostornou zbrojnici. Opravy se také dotkly zámecké věže a daly jí dnešní podobu. [5]

Neopomenutelnou součástí areálu je zámecká zahrada. Již od poloviny 19. století se řadí mezi nejkrásnější zahrady na Moravě. Zahrada, tvořena několika menšími celky, poskytovala společně se sala terrenou svým majitelům klid a místo pro odpočinek. Tak jako se měnila podoba zámeckých budov, měnila se i forma zahrady. Poslední větší

úpravy byly provedeny za majitele Emanuela Dubského. V zahradě sousedící přímo s východní fasádou zámku byly zrušeny obvodové zdi s arkádovou galerií. Místo nich byly vystavěny mohutné sloupy s dřevěným ochozem, ze kterého se nechalo projít na horní terasu zvanou Kapucínka. Vznikla tak nová kolonáda, které propojovala jednotlivé části zahrady. Zahrada, ve které se nacházely partery, kamenné a terakotové sochy, fontány, lavičky a loubí, byla zdrojem nápadů pro další návrhy jiných parků a zahrad. Mezi několika stovkami osázených květin nechyběly ani exotické druhy, například fíky a ananasy. O rostliny vyšlechtěné v Lysicích byl zájem mezi řadou vídeňských a pražských květinářství. I v dnešní době se zámecká zahrada stále může pyšnit svou krásou a osobitostí. [5]

Poslední majitel Lysic hrabě Albrecht Dubský nechal v roce 1923 místo zahradní fontány vybudovat bazén a v druhé polovině třicátých let nechal zavést do zámku ústřední topení a ohřev vody. Rodina Dubských vlastnila majetek do roku 1945, poté se stal vlastnictvím Československého státu [12]. Od roku 1949 byla památka pod vedením Národní kulturní komise. V tomto roce byla v prostorách zámku založena sběrna a svázal se sem mobiliář z okolních vyvlastněných zámků. Během 20. století probíhaly na zámku rekonstrukce, ať už malé či větší. Od roku 2001 se stal zámek v Lysicích Národní kulturní památkou. Informace pro návštěvníky lze nalézt na stránkách státního zámku <https://www.zamek-lysice.cz/cs>. [5]

3 Mapové podklady a další materiály

Do kapitoly *Mapové podklady a další materiály* byly zařazeny mapy, plány a fotografie, které byly použity při zpracování diplomové práce.

První tři podkapitoly se věnují mapovým dílům použitých jako podklad pro získání vektorových dat. Další tři podkapitoly obsahují mapy, které sloužily jako základ pro sestavení přehledných map panství. Poslední dvě podkapitoly se týkají půdorysných plánů, situačních plánů, fotodokumentace a doplňují tak archivní průzkum o plánové a obrazové podklady. Tyto podklady poskytl Národní památkový ústav. Georeferencování jednotlivých map bylo provedeno v ArcMap 10.2.1 od společnosti ESRI.

3.1 Císařské povinné otisky

Stabilní katastr, jehož součástí jsou povinné císařské otisky, ve své době sloužil jako účinný prostředek pro výběr pozemkové daně a zajistil tak přísun finančních prostředků do státní pokladny. Vznik stabilního katastru se datuje na počátek 19. století. V prosinci roku 1817 císař František I. vydal patent o pozemkové dani. Obsahem katastru měl být soupis všech pozemků podrobených dani s uvedením jejich velikosti, plochy a čistého výnosu [13]. Výše daně měla být určena na základě čistého výnosu a plochy pozemku [13]. Stabilní katastr zahrnoval operát měřický, písemný a vceňovací [14].

Za geodetický základ, od kterého se odvíjí katastrální mapování, byla zvolena nová triangulační síť. Triangulační práce probíhaly od roku 1807. Trigonometrická síť, na jejímž vzniku se účastnili vojenští geodeti a později úředníci, byla dodělána kolem roku 1858. Výpočty triangulační sítě byly provedeny na Zachově elipsoidu. Určovaly se polohové souřadnice a nadmořské výšky bodů byly vztaženy k Jaderskému moři. [13]

Za matematický základ stabilního katastru bylo zvoleno Cassiniho transverzální válcové zobrazení ekvidistantní v kartografických polednicích se Soldnerovým použitím souřadnic. Osa X je obrazem základního zeměpisného poledníku, který prochází základním trigonometrickým bodem. Osa Y je obrazem kartografického poledníku, který také prochází základním bodem. Území habsburské monarchie bylo z důvodu zvyšujícího se zkreslení při narůstající y-ové souřadnici rozděleno do více souřadnicových soustav.

Pro Čechy je to souřadnicová soustava s počátkem Gusterberg (Horní Rakousko). Pro Moravu a Slezsko byl počátek vložen do věže kostela sv. Štěpána ve Vídni (Dolní Rakousko). [13], [15]

Pro dodržení a zachování jednotného procesu během katastrálního mapování bylo postupováno podle měřické instrukce z roku 1824, která vznikla úpravou prozatímní instrukce z roku 1818. Do obsahu podrobného měření náležely katastrální hranice obce, hranice pozemkových a stavebních parcel, železnice, silnice, vodstvo, boží muka a další. Podrobné měření bylo prováděno grafickou metodou měřického stolu. Délkovou jednotkou byl vídeňský sáh. Měřené délky pomocí latě nebo řetězce byly vodorovné. Mapy byly zhotovovány v měřítku 1 : 2 880. V případě vyměřování zástavby v intravilánu bylo použito odvozených měřítek (měřítkové číslo 1440 a 720). České země byly zmapovány v letech 1826-1830 a 1837-1843. Na území Moravy a Slezska vyměřování probíhalo v období 1824-1830 a 1833-1836. [13]

Na základě podrobného měření vznikaly originální mapy pro katastrální obce. Originální mapy jsou v závislosti na velikosti obce tvořeny různým počtem mapových listů. Velikost mapového listu je 527 x 658 mm [15]. Polohopis mapy vykreslený černou tuší zahrnuje obecní hranice, drážebnostní hranice a hranice kultur, zástavbu, komunikace, vodní toky a plochy, pevné body, hraniční mezníky a další. Mapa je ručně kolorovaná za použití barev: okrová (role), šedá (lesy), sytě zelená (zahrady a parky), zelená (louky), světle zelená (pastviny), karmínová (zděné budovy, kamenné mosty a jezy, silnice a lemovka hranic), tmavý odstín karmínové (významné stavby), žlutá (dřevěné stavby, mosty a jezy), hnědá (cesty), modrá (vodní toky a plochy), bílá (nádvoří, veřejné plochy, neplodná půda). [16]

Od originálních map se pořizovaly otisky, které sloužily k různým účelům. Jednou z kopií byla kolorovaná indikační skica. Jednalo se o kopii mapy nalepenou na tvrdý karton, která byla rozčtvrcena. V terénu se do ní zakreslovaly zjištěné změny. [13]

Další kopií, opět kolorovanou, byly tzv. povinné císařské otisky, které sloužily k archivaci ve vídeňském archivu. Otisk je kolorován stejnými barvami jako v případě originální mapy. Označení parcel je vedeno podle instrukce z roku 1824 ve dvou číselných řadách. Pozemkové parcely jsou popsány červeně, zatímco stavební parcely jsou značeny černě. [13]

Dnes jsou tyto archiválie uloženy společně s ručně kolorovanými originálními mapami všech katastrálních území v měřítku 1 : 2 880 v Ústředním archivu zeměměřictví

a katastru (ÚAZK). Císařské povinné otisky si lze prohlédnout na webových stránkách² ÚAZK. U široké veřejnosti se často stávají předmětem bádání. [14]

3.2 Státní mapa odvozená (SMO-5)

Státní mapa odvozená byla vypracována pro celé území České republiky (ČR). Vznikla přepracováním již existujících mapových zdrojů. Podkladem pro vyhotovení polohopisu byla především katastrální mapa. K zajištění aktuálnosti obsahu mapy se dále uplatňovaly účelové mapy velkých měřítek, plány a projekty započatých a realizovaných staveb, Základní mapa ČR 1 : 10 000 (ZM10) nebo letecké snímky. Pro výškopis se použily mapy velkých měřítek nebo topografické mapy. Dále mapa obsahuje zákres bodových polí a popisné údaje. Mapa se začala vydávat od roku 1950 a byla využívána v různých oblastech, zejména se používala pro plánování a projektování nové výstavby. Sloužila jako podklad pro tvorbu a obnovu map velkých měřítek a v neposlední řadě byla využívána při navrhování pozemkových úprav. Kartografickým základem mapy je Křovákovo dvojité konformní kuželové zobrazení v obecné poloze se souřadnicovým systémem JTSK³. [13]

Polohopisná složka mapy například obsahuje body základního polohového bodového pole, body zhušťovací, body základního výškového pole, hranice správních územních celků, hranice katastrální, hranice ochranných pásem, hranice pozemků, stavební objekty, dopravní síť, elektrické vedení, vodstvo a vodohospodářské stavby. Výškopis je vyjádřen pomocí vrstevnic, technických šraf a výškových kót. U mapy SMO-5 je od roku 1961 pro nadmořské výšky používán výškový systém baltský - po vyrovnání (Bpv). Polohopis a popis je v mapě vyznačen šedou barvou, výškopis hnědou barvou. [13]

Území České republiky pokrývají jednotlivé mapové listy v měřítku 1 : 5 000, které zobrazují území o velikosti 2,5 x 2 km [13]. Mapové listy prvního vydání archivuje ÚAZK. Na stránkách archivu⁴ si lze data prohlédnout. V dnešní době se mapa neobnovuje a je zařazena spíše mezi archiválie.

Od roku 2002 se přistoupilo k digitálnímu zpracování. Nástupcem SMO-5 se stala Státní mapa 1 : 5 000 (SM5). Tato mapa má stejné kartografické zobrazení a souřadnicový

² <http://archivnimapy.cuzk.cz/> (sekce stabilní katastr)

³ S-JTSK: souřadnicový systém Jednotné trigonometrické sítě katastrální

⁴ <http://archivnimapy.cuzk.cz/> (sekce SMO-5)

system jako SMO-5 a je vyhotovena v rastrové i vektorové formě [13]. Polohopis je odvozen z katastrální mapy. Podkladem pro výškopis je Základní mapa České republiky 1 : 10 000 nebo ZABAGED^{®5}. Popis je převzat z katastrální mapy a také z databáze geografických jmen České republiky Geonames. [17]

3.3 Katastr nemovitostí

1. ledna 1993 vznikla nová právní úprava pod názvem Katastr nemovitostí České republiky na základě zákona č. 265/1992 Sb. o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem. Nová právní úprava nahradila předchozí právní úpravu týkající se evidence nemovitostí. Společně s ní byla přijata i novela občanského zákoníku č. 264/1992 Sb. a zákony č. 344/1992 Sb. o katastru nemovitostí ČR a č. 359/1992 Sb. o zeměměřických a katastrálních orgánech. [18]

Od 1. ledna 2014 je v platnosti nový katastrální zákon č. 256/2013 Sb. o katastru nemovitostí a katastrální vyhláška č. 357/2013 Sb. o katastru nemovitostí. Podle tohoto zákona je katastr nemovitostí veřejný seznam, který obsahuje soubor údajů o nemovitých věcech zahrnující jejich soupis, popis, geometrické a polohové určení a zápis práv k těmto nemovitostem. Položky, které tvoří katastrální operát, jsou uvedeny v § 5 katastrálního zákona. Patří sem soubor geodetických informací, soubor popisných informací, dokumentace výsledků šetření a měření pro vedení a obnovu souboru geodetických informací, sbírka listin a protokoly o vkladech, záznamech, poznámkách a dalších zápisech. Údaje v katastru jsou uspořádány podle katastrálních území. [19]

Obsahem souboru geodetických informací, do kterého patří katastrální mapa a její číselné vyjádření se zabývá část druhá katastrální vyhlášky č. 357/2013 Sb. Katastrální mapa, která je státním mapovým dílem velkého měřítka, obsahuje polohopis a popis. Podle § 4 této vyhlášky je katastrální mapa vedena v digitální podobě počítačovými prostředky v souřadnicovém systému JTSK ve vztažném měřítku 1 : 1 000 a katastrální mapy, které vznikly podle dřívějších právních předpisů, mohou být do obnovy operátu vedeny na plastových foliích. Polohopis katastrální mapy, kterému se věnuje § 5 vyhlášky, zahrnuje hranice katastrálních území, hranice územních správních jednotek,

⁵ Základní báze geografických dat; digitální vektorový geografický model území České republiky, který spravuje Zeměměřický úřad [26]

státní hranice, hranice pozemků, hranice obvodů budov a vodních děl evidovaných v katastru, hranice chráněných území a ochranných pásem, body polohového bodového pole. [20], [19]

Vektorová data ve formě generalizovaných nebo originálních hranic (polygonů) lze získat z Registru územní identifikace adres a nemovitostí (RÚIAN). Tento registr patří mezi čtyři základní registry, které dohromady vytvářejí systém veřejné správy ČR. Jednou z možností jak získat data RÚIAN je stažení dat ve výměnném formátu RÚIAN (VFR) přes aplikaci Veřejného dálkového přístupu⁶ (VDP). Stažení dat je zdarma. [21]

3.4 Schenklovy mapy krajů

Autorem map moravských a slezských krajů je Konrád Schenkl. Mapování proběhlo v letech 1841 až 1845. Celkem vzniklo osm map pro území Moravy (kraj: Brněnský, Hradištský, Jihlavský, Olomoucký, Přerovský, Znojemský) a Slezska (kraj: Opavský, Těšínský). Měřítko map je přibližně 1 : 200 000. Mapy jsou zajímavé tím, že kromě zemských hranic a hranic krajů obsahují také hranice panství a statků. [22]

Pro diplomovou práci byla využita pouze mapa Brněnského kraje [23]. V mapovém poli je umístěn seznam panství. Panství Kunštát je evidováno pod číslem 32. Panství Lysice se statkem Drnovice je označeno číslem 34.

Mapu v rozlišení 400 dpi⁷ mi poskytl zdarma na základě žádosti Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i. ve Zdibech. Schenklovu mapu jsem georeferencovala na podklad ZM10, kterou jsem připojila jako WMS službu⁸ z Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK). Mapa byla transformována afinní transformací při rozmístění pěti identických bodů. Hodnota střední souřadnicové odchylky byla necelých sto metrů. Mapa je v souřadnicovém systému JTSK a je důležitým zdrojem pro tvorbu přehledných map panství. Díky ní jsem určila hranice a vymežila rozsah jednotlivých panství.

⁶ <http://vdp.cuzk.cz>

⁷ Dots per inch – počet obrazových bodů na palec

⁸ WMS – web map service, adresa služby: http://geoportal.cuzk.cz/WMS_ZM10_PUB/WMSservice.aspx

3.5 Přehledná mapa velkostatku Kunštát

Přehledná mapa velkostatku [24] je uložena ve fondu Moravského zemského archivu v Brně (MZA). Mapu jsem získala v digitální podobě v rozlišení 600 dpi. Mapa přibližně formátu A3 je v měřítku 1 : 75 000 a pochází z první poloviny 20. století. Mapa obsahuje zemědělskou půdu a lesní plochy a jsou do ní ručně doplněny budovy lesního hospodářství v dané oblasti (obrázek 5).

Mapu jsem georeferencovala na podklad ZM10. Parametry použité při georeferencování byly: sedm identických bodů, adjust transformace. Hodnota střední souřadnicové odchylky byla 45 metrů. Mapa je umístěna do souřadnicového systému JTSK a čerpala jsem z ní při tvorbě mapy panství Kunštát.

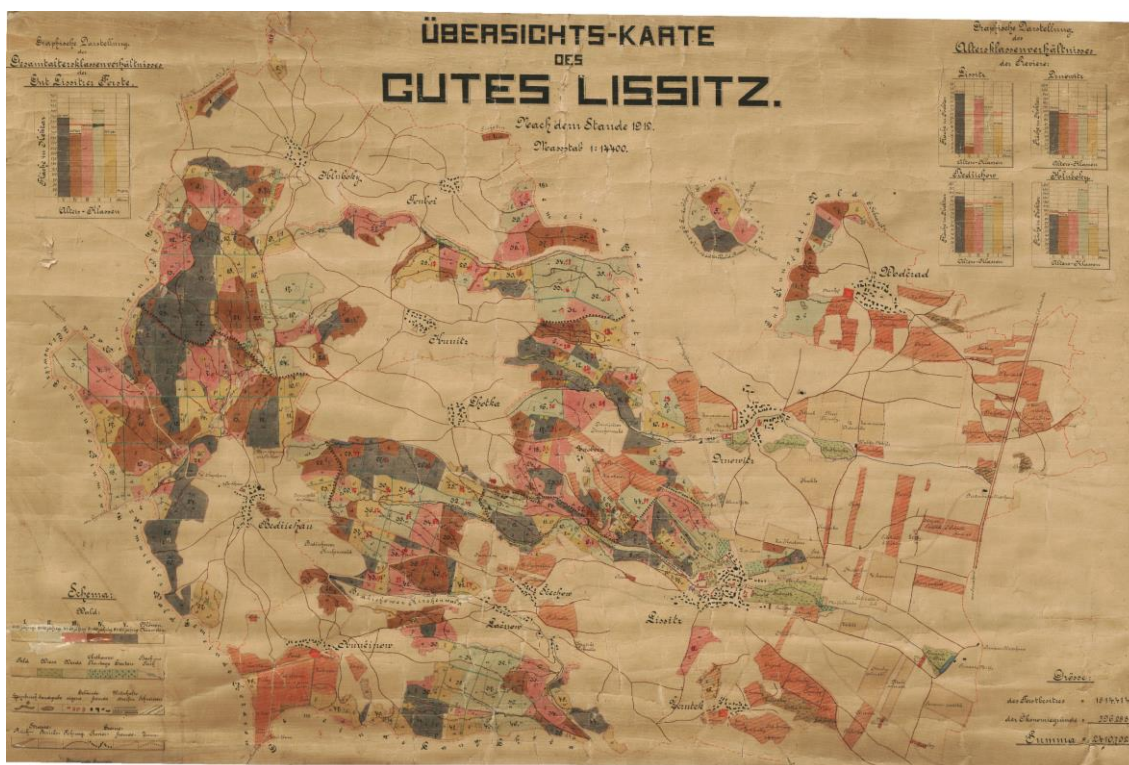
Obr. 5: Přehledná mapa velkostatku Kunštát, zdroj: MZA, F62, mapa č. 1366

3.6 Přehledná mapa velkostatku Lysice

Přehlednou mapu velkostatku [25] jsem opět získala v Moravském zemském archivu v Brně. Mapa o rozměrech 87 x 58 cm je v měřítku 1 : 14 400 a pochází z roku 1912.

Obsahem mapy jsou hranice revírů a lesní pozemky, které jsou barevně rozděleny podle stáří lesa. Dále mapa obsahuje pole, louky, pastviny, ovocné sady, zahrady, potoky, rybníky, lomy, pískovny, budovy, silnice, cesty, obecní hranice (obrázek 6).

Mapa byla usazena v dřevěném rámu, proto jsem k získání její kopie využila ruční skener. Zařízení IRIScan^{TM} Book mi zapůjčila Katedra geomatiky, Fakulta stavební, ČVUT v Praze. Mapu jsem naskenovala do třech pásů. Pásky byly pořízeny s překryvem v šířce mapy. Získané skeny jsou uloženy ve formátu JPG⁹ v rozlišení 600 dpi. Spojení skenů jsem provedla ve volně dostupném programu na tvorbu panoramat Hugin. Po spojení bylo na místech překryvu vidět nedokonalé spasování kresby. Linie a polygony v některých místech na sebe nedokonale navazovaly. Výsledek se nezlepšil ani po přidání vlastních kontrolních bodů. Proto byly naskenované pruhy transformovány v ArcMap. Spline transformace a větší počet identických bodů zaručily lepší výsledek spojení kresby. Dále jsem mapu georeferencovala za použití polynomické transformace 2. stupně při osmi identických bodech do S-JTSK na podkladu ZM10. Hodnota střední souřadnicové odchylky činila 15 metrů. Mapu jsem použila při tvorbě bodové vrstvy pro panství Lysice.

Obr. 6: Přehledná mapa velkostatku Lysice, zdroj: MZA, F69, mapa č. 1539

⁹ Skupina Joint Photographic Experts Group – formát rastrových dat

3.7 Půdorysné plány objektů a další

Další materiály, které byly zpracovány v diplomové práci, pocházejí z Národního památkového ústavu. Z Katedry geomatiky jsem obdržela naskenované obrazy, které se vztahovaly k zámeckým objektům nebo panstvím. Pro Kunštát zde byly k dispozici půdorysné plány pater Horního a Dolního zámku a situační plán zámku. Pro Lysice zde byly také půdorysné plány pater zámku, situační plán zámku, situační plán obce Drnovice, veduta Lysic a dále plány statků a mysliven. Získané materiály se většinou skládaly ze dvou či více skenů, proto je bylo nejprve nutné spojit dohromady a oříznout. Spojení jsem provedla v programu Hugin. Půdorysné plány a situační plány jsem dále georeferencovala na podklad katastrální mapy, kterou jsem připojila jako WMS službu¹⁰ z ČÚZK. U georeferencování plánů byla zvolena převážně afinní transformace při rozmístění v průměru šesti bodů. Střední souřadnicová odchylka se pohybovala v desítkách centimetrů. Zpracované půdorysy a ostatní plány jsou přiloženy na DVD.

3.8 Fotografie

Historické fotografie zachycující zámecké objekty a okolí byly pořízeny v minulém století. Fotografie poskytl archiv NPÚ.

Pro zámek Kunštát bylo vybráno několik dobových fotografií, na kterých je zámek zachycen zblízka i na delší vzdálenost. Zámek je umístěn na kopci, takže na fotografiích pořízených z dálky vyniká. Datování fotografií je různé, období pořízení je od roku 1920 až do roku 1975.

Fotografie zámku Lysice zobrazují především zámeckou budovu, prostory před zámkem a velká část je věnována zámecké zahradě, pergole a terasám. Fotografie byly pořízeny v letech 1952 až 1976.

Pro sledování změn byly k některým starým fotografiím zámku Kunštát a Lysice pořízeny i fotografie aktuální. Fotografie zachycující dnešní podobu objektů jsem se snažila pořizovat ze stejného místa, ze kterého byly pořízeny fotografie historické. V některých případech, kdy bylo fotografováno z velké vzdálenosti nebo stanovišti bránila vegetace, je místo fotografování odhadnuto přibližně. Ukázka proměny je vidět

---

¹⁰ <http://services.cuzk.cz/wms/wms.asp>

na obrázku 7, 8. První obrázek ukazuje jižní křídlo Horního zámku s litinovým schodištěm a bazénem. Fotografie je pořízena v období 1920 až 1940 před tzv. památkovou obnovou, která proběhla na konci padesátých let 20. století a dotkla se vzhledu fasády [8]. Na druhém obrázku je vidět křídlo zámku v dnešní době, kde jsou okna orámována tmavě červenou barvou. V roce 1996 byly v zahradě provedeny restaurátorské práce bazénu a sochy [9]. Další srovnávací dvojice (trojice) jsou uloženy ve složce *foto* v adresáři příslušného zámeckého objektu a jsou na přiloženém DVD.

U všech nashromážděných fotografií bylo určeno místo a směr fotografování. Historické a současné fotografie byly lokalizovány v ArcMap 10.2.1 pomocí doplňku ArcPhoto.

Obr. 7: Zámek Kunštát, zahradní průčelí se schodištěm, rok 1920 - 1940, zdroj: NPÚ

Obr. 8: Zámek Kunštát, zahradní průčelí se schodištěm, rok 2016, zdroj: vlastní

4 Vektorizace území

Podle terminologického slovníku zeměměřictví a katastru nemovitostí je vektorizace „odvozování vektorových dat z analogových nebo rastrových dat“ [26]. Převod rastrových dat do vektorové formy je důležitý zejména pro další práci s daty. Díky vektorové reprezentaci můžeme nad daty provádět různé analýzy.

Mezi použité mapové podklady v této práci, na jejichž základě vznikla vektorová data pro zámecké objekty Kunštát a Lysice, patří:

- povinné císařské otisky map stabilního katastru poskytl ČÚZK,
- Státní mapa odvozená 1 : 5 000 poskytl ČÚZK,
- data RÚIAN
data získána z veřejného dálkového přístupu, rok 2016, vektorová data.

První dva mapové podklady jsem získala z Katedry geomatiky již georeferencované. U map jsem tedy nemusela provádět přípravné práce spočívající v ořezání mapových listů a umisťovat je do souřadnicového systému. Soupis převzatých georeferencovaných mapových listů je uveden v tabulce 1 a 2.

Data pro rok 2016 byla získána přímo ve vektorové podobě z RÚIAN. Pro zámek Kunštát byla stažena data obsahující katastrální území Hluboké u Kunštátu, Sychotín, Touboř, Rudka u Kunštátu, Kunštát na Moravě a Újezd u Kunštátu. K zámku Lysice byla stažena oblast zahrnující katastrální území Lysice a Žerůtky.

Tab. 1: Mapové podklady pro zámek Lysice, zdroj: vlastní

Císařský povinný otisk, 1 : 2 880, mapováno 1826	
Oblast	Název oblasti (německý)
1673-1 (M a S)	Lysice (Lissitz)
3659-1 (M a S)	Žerůtky (Zerutek)
SMO-5 1. vydání, rok 1951	
Oblast	Název oblasti
BOSK95	Boskovice 9-5
BOSK96	Boskovice 9-6
BYSP04	Bystřice nad Pernštejnem 0-4
BYSP05	Bystřice nad Pernštejnem 0-5
BYSP06	Bystřice nad Pernštejnem 0-6

Tab. 2: Mapové podklady pro zámek Kunštát, zdroj: vlastní

Císařský povinný otisk, 1 : 2 880, mapováno 1826	
Oblast	Název oblasti (německý)
1437-1 (M a S)	Kunštát (Kunstadt)
2994-1 (M a S)	Sychotín (Sichotin)
SMO-5 1. vydání, rok 1951	
Oblast	Název oblasti
BYSP02	Bystřice nad Pernštejnem 0-2
BYSP03	Bystřice nad Pernštejnem 0-3
BYSP04	Bystřice nad Pernštejnem 0-4
BYSP12	Bystřice nad Pernštejnem 1-2
BYSP13	Bystřice nad Pernštejnem 1-3
BOSK92	Boskovice 9-2
BOSK93	Boskovice 9-3
BOSK94	Boskovice 9-4

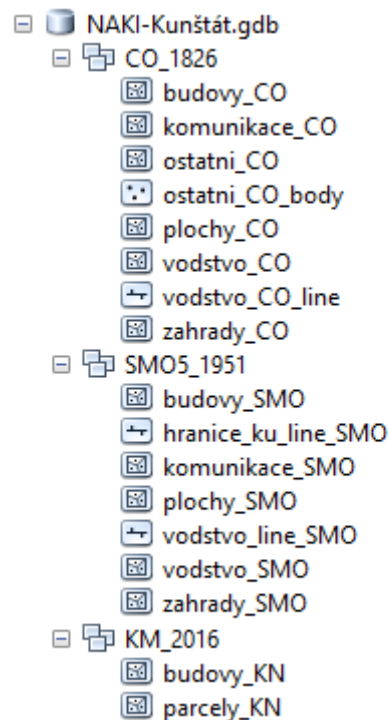
4.1 Vektorizace

Sběr vektorových dat byl proveden v programu ArcMap 10.2.1. Pro kresbu polygonových vrstev jsem využila nástroje panelu *Editor*. Pokud není panel *Editor* viditelný v horní liště, lze ho zaškrtnout v záložce *Customize – Toolbars – Editor*. Editační mód lze mimo spuštění přes lištu *Editoru* také zapnout kliknutím pravým tlačítkem myši nad zvolenou vrstvou. V záložce *Create Features* je možné vybrat z několika prvků různých tvarů, se kterými se má začít kreslit. Většinou jsem při kresbě použila obecné polygony. Pro pravoúhlé objekty, zejména budovy, jsem použila prvek obdélník (*Rectangle*). Pokud se v podkladu objevil tvar kružnice, elipsy, například při znázornění cest nebo fontán v zámeckém parku, kreslila jsem tímto typem konstrukce (*Circle, Ellipse*). Při vektorizaci jsem měla zapnutou funkci dochyťávání (*Snapping*) na lomové nebo mezilehlé body. Tato funkce je užitečná v tom, že snižuje množství chyb ve výsledné kresbě. Chyby způsobené nevyhovujícím dochyťáváním nebo vynecháním některých lomových bodů odhalí kontrola topologie.

Vektorovou kresbu je možné dále upravovat. Nástroj *Edit Vertices* umožňuje přidávání, mazání a úpravu polohy lomových bodů. Užitečná funkce, kterou jsem používala pro připojení dalšího polygonu na stávající kresbu, je nástroj *Trace*. Díky tomuto nástroji je možné sledovat kresbu jiného objektu. Pro rozdělení nakreslených polygonů na menší celky jsem používala funkci *Cut Polygons Tool*. Všechny tyto nástroje jsou dostupné z lišty *Editor*.

Po dokončení kresby byla postupně u každé vektorové vrstvy zkontrolována topologie. Ke kontrole byla použita dvě následující pravidla. Chyby se objevily v případě, pokud se jednotlivé polygony překrývaly nebo pokud na sebe vzájemně nenavazovaly (obsahovaly otvory). Editačními nástroji byly chyby odstraněny, a vznikla tak celistvá vrstva bez mezer a překryvů.

Vektorová data byla postupně ukládána do geodatabáze¹¹ pod příslušné datasey, které zastupovaly jednotlivé mapové podklady. Pro ukládání polygonů byly využity předem připravené třídy včetně vytvořené symbologie, které v rámci projektu zajišťují zachování jednotnosti při zpracování. Struktura geodatabáze a rozvržení do tříd je stejné pro oba zámecké objekty. Uspořádání je vidět na obrázku 9.

Obr. 9: **Struktura geodatabáze při vektorizaci**, zdroj: vlastní

U zájmového území Kunštát byla společně se zámeckým areálem vektorizována i obec Kunštát a Sychotín s ohledem na pozdější stavební vývoj. Pro území Lysice také nebyl vektorizován jen samotný zámek, ale bylo zpracováno širší okolí obce. Data pro rok 2016 byla v obou případech získána pro větší území, proto byla vrstva upravena. S přihlédnutím ke hranicím pozemků vzniklých při vektorizaci SMO-5 byla data

¹¹ prostředí pro správu bází geografických dat (geoprostorových dat, geodat) vyvinuté firmou ESRI [26]

z RÚIAN oříznuta na přibližně stejné území a uložena do nového datasetu *KM_2016_cast*.

Celkem tedy vznikla pro každý objekt sada tří vrstev zhruba o stejném rozsahu. Vrstvy popisující využití území se vztahují k roku 1826, 1951 a 2016. Získaná vektorová data uložená v geodatabázi budou součástí DVD přiloženého na konci práce a také poslouží k prezentaci kartografických výstupů.

4.2 Porovnání získaných dat

Vektorizované plochy byly zařazeny do připravených kategorií dle znakového klíče podkladových map. Pro užší rozlišení druhů pozemků se kategorie dále dělí podle atributů. Například kategorie *plochy_CO* zahrnuje pozemky: veřejná plocha, nádvoří, pole, pastvina, louka, les, hřbitov.

Přehled využití území zájmové oblasti Kunštát a Lysice v letech 1826 až 2016 je vypsán v tabulkách 3, 4, 5 a 6, kde je k jednotlivým kategoriím a podkategoriím uvedena výměra v metrech čtverečních. Poslední řádek tabulky je součtem rozlohy kategorií a udává souhrnný údaj o ploše vektorizovaného území. Výměra se pro jednotlivá období přesně neshoduje z toho důvodu, že každý mapový podklad byl vektorizován zvlášť. Hodnoty výměr byly zjištěny z atributové tabulky příslušných vrstev.

Tab. 3: Využití území, Kunštát, rok 1826 a 1951, zdroj: vlastní

Kunštát, rok 1826			Kunštát, rok 1951		
Kategorie	Podkategorie	Výměra [m ²]	Kategorie	Podkategorie	Výměra [m ²]
Budova		42 888	Budova		85 632
	Hospodářská (spalná)	19 460		Ostatní	81 868
	Veřejná (významná)	833		Významná	3 764
	Zděná (nespalná)	22 595	Komunikace		216 599
Komunikace		143 769		Cesta	98 630
	Cesta	9 243		Silnice	117 969
	Silnice hlavní	66 993	Plochy		4 410 765
	Silnice vedlejší	67 533		Lesní pozemek	639 496
Ostatní		14 493		Nádvoří	67 642
	Neploďná půda	14 493		Neploďná půda	345
Plochy		4 867 954		Orná půda	2 882 285
	Les	528 150		Ostatní plocha	38 940
	Louka	414 316		Trvalý travní porost	782 057
	Nádvoří	25 507			
	Pastvina	628 336	Vodstvo		35 255
	Pole	3 222 514		Řeka	22 811
	Veřejná plocha	49 131		Vodní plocha	12 444
Vodstvo		34 067			
	Řeka	17 619	Zahrady		613 556
	Vodní plocha	16 448		Louka v parku	28 933
Zahrady		252 451		Okrasná zahrada	2 301
	Louka v parku	6 246		Zahrada	582 322
	Zahrada	246 205			
Výměra celkem		5 355 622	Výměra celkem		5 361 807

Tab. 4: Využití území, Kunštát, rok 2016, zdroj: vlastní

Kunštát, rok 2016		
Kategorie	Podkategorie	výměra [m²]
Budovy ¹²		162 215
Parcely		5 365 555
	Lesní pozemek	987 056
	Orná půda	1 325 576
	Ostatní plocha	625 615
	Ovocný sad	162 063
	Trvalý travní porost	1 444 506
	Vodní plocha	41 395
	Zahrada	516 721
	Zastavěná plocha a nádvoří	262 623
Výměra celkem		5 365 555

Zástavba v obci Kunštát se během sledovaného období velmi rozšiřovala. Podle vektorové vrstvy vztážené k roku 1826 zde bylo 344 domů, v roce 1951 jich bylo 502 a v roce 2016 počet stoupl na 877 budov. Domy byly postaveny převážně na pozemcích evidovaných jako pastvina a orná půda. Společně se zástavbou se v letech 1826 až 1951 zvedly i počet a celková rozloha zahrad. Výměra orné půdy se během pozorování zmenšovala. I přes klesající tendenci této kategorie je území v okolí obce Kunštát tvořeno z velké části právě ornou půdou. V roce 1826 tvořila zemědělská půda více než 60 procent celkové výměry zvektorizovaného území. V roce 1951 to bylo necelých 54 procent. Velký pokles je zaznamenán mezi lety 1951 a 2016. Příčinou snížení orné půdy v tomto období o více než polovinu výměry je zřejmě zatravňování pozemků (trvalé travní porosty tvoří v roce 2016 přes 26 procent výměry) a rozšíření lesních porostů (lesní pozemky tvoří v roce 2016 necelých 20 procent výměry). V dnešní době je ale stále téměř čtvrtina rozlohy území využívána k zemědělství.

¹² Výměra budov není započtena do celkové rozlohy (budovy jsou součástí zastavěné plochy a nádvoří)

Tab. 5: Využití území, Lysice, rok 1826 a 1951, zdroj: vlastní

Lysice, rok 1826			Lysice, rok 1951		
Kategorie	Podkategorie	Výměra [m ²]	Kategorie	Podkategorie	Výměra [m ²]
Budova		47 651	Budova		78 647
	Hospodářská (spalná)	15 781		Ostatní	76 083
	Veřejná (významná)	3 546		Významná	2 564
	Zděná (nespalná)	28 324	Komunikace		106 088
Komunikace		63 752		Cesta	37 891
	Cesta	2 847		Silnice	68 197
	Dřevěný most	282	Plochy		1 601 226
	Silnice hlavní	32 067		Lesní pozemek	773 414
	Silnice vedlejší	28 556		Nádvoří	64 826
Ostatní		10 995		Orná půda	412 924
	Kamenolom	8 422		Ostatní plocha	92 574
	Neplodná půda	2 573		Trvalý travní porost	257 488
Plochy		1 782 036	Vodstvo		16 026
	Hřbitov	1 167		Řeka	14 053
	Les	454 376		Vodní plocha	1 973
	Louka	180 746	Zahrady		302 988
	Nádvoří	31 186		Okrasná zahrada	6 106
	Pastvina	420 931		Zahrada	296 882
	Pole	623 831			
	Veřejná plocha	69 799			
Vodstvo		13 042			
	Řeka	6 493			
	Vodní plocha	6 549			
Zahrady		167 642			
	Okrasná zahrada	5 677			
	Zahrada	161 965			
Výměra celkem		2 085 118	Výměra celkem		2 104 975

Tab. 6: Využití území, Lysice, rok 2016, zdroj: vlastní

Lysice, rok 2016		
Kategorie	Podkategorie	výměra [m²]
Budovy ¹³		126 952
Parcely		2 101 579
	Lesní pozemek	743 899
	Orná půda	103 982
	Ostatní plocha	457 360
	Ovocný sad	64 348
	Trvalý travní porost	53 865
	Vodní plocha	18 680
	Zahrada	456 794
	Zastavěná plocha a nádvoří	202 651
Výměra celkem		2 101 579

V oblasti zástavby a zahrad je na tom obec Lysice velmi podobně jako obec Kunštát. Počet a rozloha obou tříd se od roku 1826 zvyšovaly. Pro rok 1826 bylo zvektorizováno celkem 349 budov, v roce 1951 jich bylo 440 a v roce 2016 je evidováno 736 budov. Nová výstavba se rozrostla do míst dřívějších pastvin a také na pozemky zemědělské půdy.

Pro rok 1826 je okolí Lysic tvořeno z velké části loukami a pastvinami a dále ornou půdou. Velký podíl území zaujímal také les. Velký nárůst lesních pozemků lze pozorovat mezi lety 1826 až 1951, kdy se výměra zvedla o 70 procent, převážně na úkor orné půdy a pastvin. Naopak výměra orné půdy se v průběhu sledovaného období snižovala. V současnosti tvoří zemědělské pozemky pouze 5 procent zvektorizovaného území. Pro rok 2016 je okolí obce složeno zejména z lesních pozemků, zahrad a pozemků zařazených do kategorie ostatní plocha.

¹³ Výměra budov není započtena do celkové rozlohy (budovy jsou součástí zastavěné plochy a nádvoří)

5 Návrh znakového klíče

Mapa jakožto základní produkt kartografie je „zmenšený generalizovaný konvenční obraz Země, kosmu, kosmických těles nebo jejich částí převedený do roviny pomocí matematicky definovaných vztahů (kartografických zobrazení), ukazující prostřednictvím metod kartografického znázorňování polohu, stav a vztahy přírodních, sociálně-ekonomických a technických objektů a jevů“ [26].

Skutečnost je v mapě formulována soustavou smluvených (mapových) znaků [27]. Tato obrazově-znaková soustava je vyjádřena kartografickými znaky a je zařazena pod pojem jazyk mapy. Jazyk mapy tedy zobrazuje pomocí kartografických znaků objekty a v rámci kartografického díla vyjadřuje jejich význam. Teorii tvorby kartografických znaků a jejich užívání se věnuje kartografická sémiologie. Za zakladatele této vědní disciplíny je považován francouzský kartograf J. Bertin. Teorii jazyka mapy se zabývá slovenský kartograf J. Pravda. [27]

5.1 Mapové znaky

Kartografický znak zahrnuje všechny vyjadřovací prostředky, které jsou základním prvkem znázorňovacích metod. Jednou z těchto metod je pojem mapová značka. Podle kartografa Pravdy je vhodné používat místo termínu *značka* termín *znak*, jelikož tento termín se již dávno používá v sémiotice [28]. Kartografickým znakem se rozumí grafický prvek se vztahem k prostorovému umístění. Mezi mapové znaky, které vyjadřují obsah mapy, patří znaky bodové, liniové a plošné. [27]

Bodové znaky

Bodové znaky se používají pro znázornění takových objektů, které mají bodový nebo maloplošný charakter. Pojem bodový znak je ze sémantického hlediska trochu zavádějící, protože i malý bodový znak zaujímá určitou plochu mapy. [28]

Bodovým znakem jsou v mapě vyjádřeny takové objekty, které svou velikostí v měřítku mapy graficky zanikají, například bojiště, významné budovy, prameny. V obecně zeměpisných mapách malých měřítek se bodovým znakem znázorňují i sídelní jednotky. [27]

U bodových znaků lze rozlišit pět parametrů znaku, které vyjadřují kvantitu (intervalová data) a kvalitu (kategorie, typy, druhy) jevu. Mezi tyto parametry patří tvar, velikost, struktura, výplň a orientace (obrázek 11) [28]. Tvar, kterým se rozlišuje kvalitativní vlastnost jevu, rozděluje bodové znaky na čtyři skupiny [28]:

geometrické znaky – jsou složeny z jednoduchých geometrických tvarů (čtverce, kruhy, křížky, trojúhelníky),

symbolické znaky – jednoduchou kresbou je vyjádřen typ objektu (dům, kostel, zámek, divadlo), nejedná se o kresbu konkrétního objektu, ale o obecnou kresbu, kterou si uživatel mapy propojí s druhem zobrazeného objektu,

obrázkové znaky – kresbou je vyjádřen konkrétní objekt (hora Říp, Pražský hrad, zámek Lysice), znaky jsou názorné a používají se pro jedinečné, obecně známé objekty, v mapě se nacházejí jen jednou a nejsou uvedeny v legendě,

alfanumerické znaky – jsou složeny z písmen a číslic, vyjadřují například letopočet bitvy, naleziště nerostných surovin a odlišují se od všech popisů použitých v mapě tak, aby nedošlo k záměně.

Geometrický	
Symbolický	
Obrázkový	
Alfanumerický	1306 Fe 0304 NaCl 72415 B.A.S. 34 728

Obr. 10: Druhy bodových znaků, zdroj: [28]

Parametr velikost bodového znaku zastupuje kvantitativní vlastnosti daného jevu a používá se především u geometrických znaků. Pro znázornění kvantitativních jevů se sestavují funkční nebo intervalové stupnice. U funkčních stupnic se velikost znaku určuje pro každou hodnotu jevu. Pro intervalové stupnice je velikost znaku spočtena pro střed intervalů hodnot jevu. Velikostí lze také vyjádřit hierarchii a důležitost znázorňovaného jevu. [28]

Parametr struktura bodového znaku se týká vnitřního grafického uspořádání znaku a používá se k odlišení jednotlivých znaků v mapě nebo k vyjádření kvalitativních vztahů mezi jednotlivými složkami jevu. Výplň bodového znaku pomocí barev nebo rastru vyjadřuje kvalitativní vlastnosti jevu. Odlišení znaků je také možné provést pomocí orientace bodového znaku. Pokud se u konkrétního znaku změní výplň nebo orientace, je vnímám jako jiný znak s jiným významem. [28]

Tvar			
Velikost			
Struktura			
Výplň			
Orientace			

Obr. 11: Parametry bodových znaků, zdroj: [28]

Liniové znaky

Pomocí liniových znaků se znázorňují objekty a jevy čárového (liniového) charakteru (komunikace, hranice, mořské proudy). Pro vyjádření kvalitativních a kvantitativních vlastností jevů se používají parametry liniového znaku, a to struktura, tloušťka, barva a orientace. Liniové znaky se dělí podle významu liniového jevu na identifikační, hraniční a pohybové. [28]

Plošné znaky

Plošný (areálový) znak se používá ke znázornění velkoplošných jevů (typy krajiny, roční srážky). Pro vyjádření kvalitativních a kvantitativních vlastností jevů se opět používají parametry. Plošné znaky se rozlišují pomocí výplně a obrysu. [28]

5.2 Tvorba znakového klíče

Vytvořit nový znakový klíč vznikl z požadavku získat ucelenou sadu znaků, která bude použitelná při sestavování map panství. Na základě stanoveného seznamu vybraných prvků jsem vytvořila znakový klíč bodových znaků reprezentujících významné objekty, které se v těchto mapách mohou vyskytnout. Seznam jsem rozšířila o objekt střelnice, prádelny, pošty, hradu a zříceniny. Vytvořené znaky s popisem jsou v příloze na konci práce.

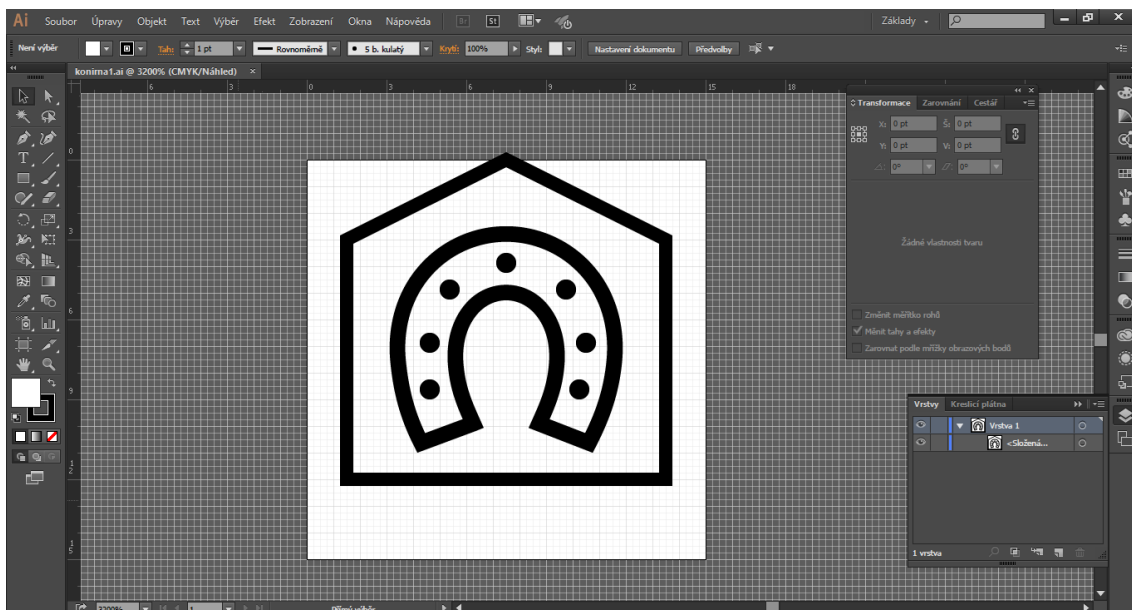
Znakový klíč byl realizován jako počítačový font. Kromě matematického zápisu znaků font také zahrnuje informace o názvu fontu, jménu autora, počtu znaků a kódování. Výhodou fontu je jednoduchá instalace do operačního systému a možnost použití nejen v GIS¹⁴ aplikacích. Znakový klíč byl uložen do formátu TrueType, což je vektorový formát fontu. Výhodou vektorové definice je zvětšování znaku bez rozostření a kvalitní tisk. [28]

V přípravné fázi jsem si jednotlivé znaky načrtla tužkou na papír. Při návrhu a volbě znaků jsem se snažila vycházet z obecných aspektů kartografického znaku. Znaky jsem navrhovala tak, aby byly názorné, lehce rozlišitelné a jednoduše popisovaly zobrazovaný objekt. Podle syntaktického aspektu, který vyjadřuje vzájemné vztahy znaků mezi sebou, se podobné jevy zobrazují podobně [27]. Toto hledisko jsem použila například u znaku pro hájovnu a myslivnu, kdy jsou oba znaky podobné a liší se vnitřní kresbou. Podle sigmatického hlediska je vhodné pro objekt použít takový znak, který se svým tvarem nebo významem znázorňovanému objektu podobá [28]. V mém případě jsem například pro konírnu použila znak podkovy.

Po dokončení návrhu pro všechny objekty jsem znaky nakreslila v programu Adobe Illustrator CC 2015. Znaky jsou složeny z jednoduchých úseček, kružnic, elips a křivek nebo jejich částí. Jednotlivé segmenty jsem spojila do složených cest a převedla na obrys tahu. Nejtenčí segmenty jsem kreslila tloušťkou čáry 0,5 b. Před kresbou bylo důležité rozmyslet umístění znaků na plátně, aby se při další práci správně umísťovaly a šlo je později skládat. Hotové znaky jsem uložila do vektorového formátu SVG¹⁵.

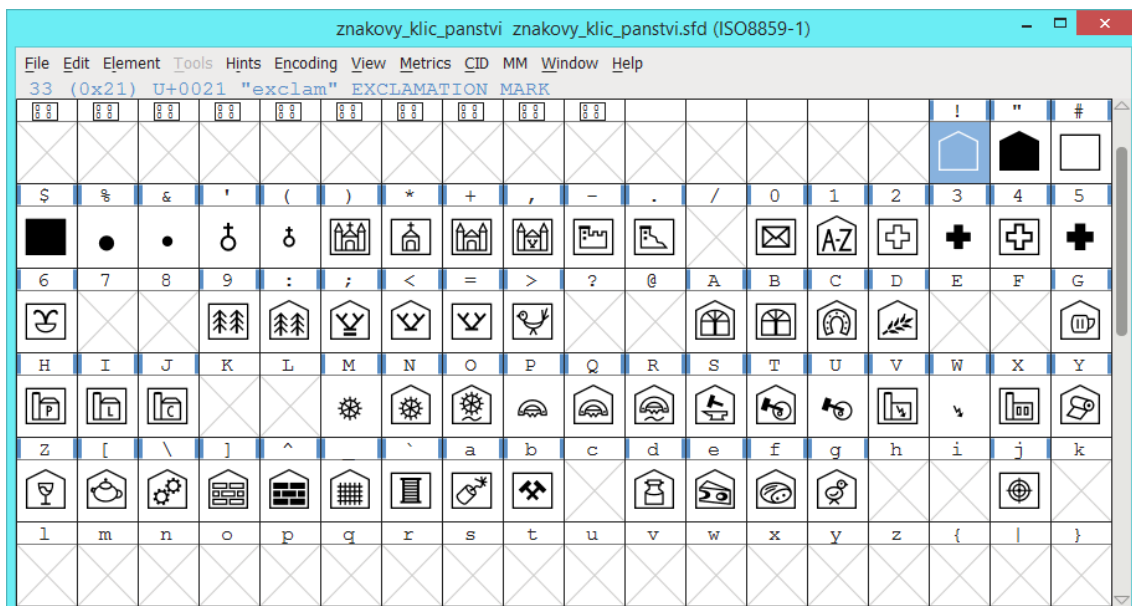
¹⁴ GIS – geografický informační systém

¹⁵ Scalable Vector Graphics – vektorový grafický formát

Obr. 12: Hotový znak v programu Adobe Illustrator, zdroj: vlastní

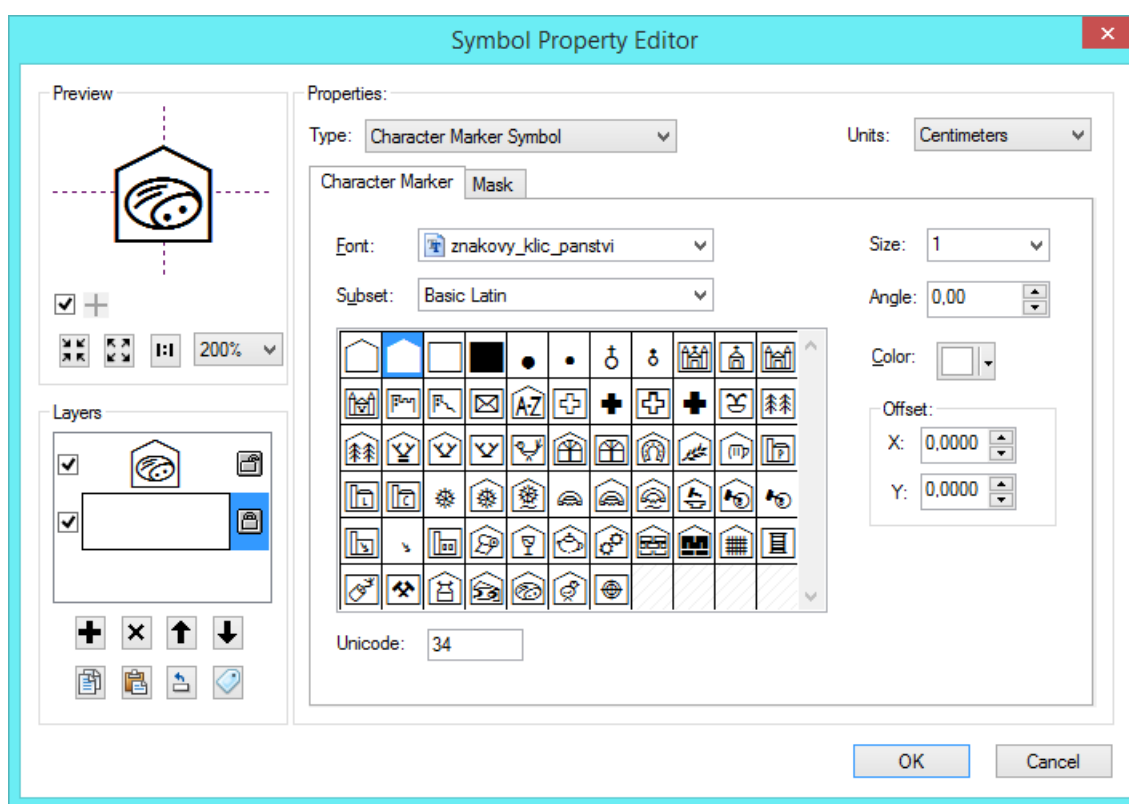
Vygenerování TrueType fontu jsem provedla v programu na tvorbu fontů FontForge. V novém projektu programu FontForge jsem vyplnila název fontu, jméno autora a do znakové sady ISO 8859-1 (Latin1) jsem postupně importovala na jednotlivé pozice nakreslené znaky (soubory .SVG). Na závěr byl tlačítkem *Generate Fonts* font vytvořen.

Obr. 13: Program FontForge, umístění znaků, zdroj: vlastní

5.3 Použití znakového klíče v ArcMap

Znakový klíč jsem využila při tvorbě přehledných map panství. V ArcMap se symbologie nastavuje v okně *Symbol Property Editor*. Po nainstalování fontu do počítače se znaková sada objeví mezi dostupnými fonty a lze s ní pracovat. U znaku je možné měnit velikost, nastavit úhel natočení a barvu nebo znak posouvat v osách X a Y. Nastavené parametry se promítnou do náhledového okna. Znak je také možné skládat z více znaků (obrázek 14), kde je znak pro pekárnu složen ze dvou znaků, černého obrysu a bílého podkladu.

Obr. 14: Možnosti nastavení znaku a jeho parametrů, zdroj: vlastní

6 Přehledná mapa panství

Dalším úkolem v praktické části diplomové práce bylo vytvoření přehledné mapy panství. K sestavení těchto map bylo nejprve nutné získat potřebná data.

Kapitola se věnuje dvěma panstvím, která úzce souvisí s vybranými zámeckými objekty. Státní zámek Kunštát patřil pod kunštátské panství a státní zámek Lysice byl součástí panství lysického. V literatuře je uváděn název „*panství Lysice a statek Drnovice*“. V textu práce pro toto panství používám spojení „*panství Lysice*“. V kapitole jsou nejprve rozepsány pojmy panství a velkostatek. Poté jsou panství v krátkosti představena a je zmíněna jejich historie. Dále jsou v textu uvedeny sesbírané materiály a podklady, ze kterých byly vytvořeny přehledné mapy panství. Na závěr kapitoly je popsán samotný průběh při zpracování a tvorbě map.

6.1 Pojem panství a velkostatek

Pojem panství (německy Herrschaft, latinsky Dominium) vyjadřoval do roku 1848 základní prvek správního členění. Společně s královskými městy byly podřízeny krajské správě. Jednotlivé kraje přímo podléhaly zemím, které tvořily nejvyšší správní celek. Byly to země Čechy (království), Morava (markrabství) a Slezsko (vévodství) [29]. [30]

Panství zahrnovalo soukromý majetek, například hospodářské stavby, města, vesnice, polnosti nebo lesy. Do panství, které zajišťovalo tzv. patrimoniální správu, patřili i poddaní a služebnictvo. Majitelem panství byl vlastník šlechtického původu. Velikost panství byla různá a území nemuselo být vždy ucelené. Nesouvislé celky vytvářely enklávy¹⁶ [29]. Do roku 1848 vrchnost disponovala správní i soudní pravomocí [30]. [31]

Zásadní změnou v tomto uspořádání byl rok 1848. V tomto roce bylo zrušeno nejen poddanství, ale došlo i ke změně správní struktury. Panství byla zrušena a nově se nejnižší správní jednotkou stala obec. [29] Zrušená panství se přetvořila do hospodářských celků velkostatků [30]. „*V roce 1850 přešla politická a soudní správa na nově zřízené okresní úřady a soudy. Velkostatek poté zůstal jen ryze hospodářskou jednotkou a pojem velkostatkář se již nevztahoval pouze na šlechtu*“ [32]. Období pozemkové reformy pak

¹⁶ enkláva – oddělené území nebo jeho část v cizím prostředí

ovlivnilo majetkový rozsah velkostatků. Ve dvacátých letech 20. století došlo k pozemkové reformě, při které byly původní statky rozparcelovány.

6.2 Historie panství

Panství Kunštát zasahovalo svým územím nejen do dnešního Jihomoravského kraje (okres Blansko), ale i do kraje Vysočina (okres Žďár nad Sázavou) a částí také do Pardubického kraje (okres Svitavy). Panství Lysice se nacházelo jen na území Jihomoravského kraje (okres Blansko). Obě panství byla převáděna na různé majitele a v průběhu času se také měnil jejich rozsah. U některých vsí, které později patřily pod Kunštát nebo Lysice, docházelo k přechodu pod jiné panství.

Panství Kunštát a Lysice na sebe částí území navazovala. V severní části panství Lysice sdílela společnou hranici. Také mezi nimi docházelo ke vzájemným změnám, například ves Touboř, která spadala pod lysické panství, patřila ve 14. století ke Kunštátu [11].

6.2.1 Panství Kunštát

Historie panství Kunštát a kořeny moravského panského rodu, který se psal po Kunštátu, začínají již ve 13. století. Kuna z Kunštátu nechal vystavět hrad před rokem 1280. Všechny významné větve pánů z Kunštátu, ať se uvádějí po Lysicích, Jevišovicích, Poděbradech, Loučce, Poleradicích, Stařechovicích, Lestnici, Opatovicích, Senici, pocházejí původem z Kunštátu. Roku 1374 panství v držení Heralta z Kunštátu zahrnovalo hrad a městečko Kunštát, Rudku, Sulíkov, Petrov, Makov, Malou Rozsíčku, Ústupov, Zbraslavec, Martiněves, Touboř, Svíhotín a Rozseč [11]. Jedním z dalších držitelů panství byl i Jiří z Poděbrad a Kunštátu, který zdědil panství po smrti svého otce roku 1427 [11]. Slavný český král držel panství v letech 1448 až 1464. Na počest tohoto významného panovníka je na náměstí v Kunštátu umístěna jeho socha. Ludvík Zajímač z Kunštátu byl posledním majitelem panství, který pocházel z rodu pánů z Kunštátu. Roku 1520 prodal panství Vilémovi z Pernštejna. Tímto rokem končí na panství období

pánů z Kunštátu a držení jejich rodového majetku. Pernštejnové si panství ponechali jen krátký čas. Roku 1529 ho prodali Janu Černčickému z Kácova [8]. [10]

Dále se na panství vystřídala celá řada majitelů. V letech 1672 až 1678 bylo panství také v držení kláštera svatého Josefa v Brně. Roku 1678 ho klášter prodal Janu Maxmiliánovi hraběti z Lamberga [8]. V této době byl sepsán nejstarší urbář Kunštátu, který zmiňuje, že ke statku náleželo 12 dvorů [33]. Po Lampercích vlastnili panství Imbsenové. V roce 1783 panství získala Marie Anna svobodná paní Honrichsová z Wolfswarffenu, rozená šlechtična Locherová von Lindenheim [8]. Mezi svobodné pány dále patřil Ignát Hypolit svobodný pán Honrichs a jeho syn Josef svobodný pán Honrichs, který roku 1810 zdědil panství po svém otci [8]. Roku 1848 se z panství stal velkostatek. Dalším majitelem byl Kuno svobodný pán Honrichs, který zemřel v roce 1901. Nástupcem se stal jeho synovec František Josef, říšský hrabě Coudenhove [9]. František Josef určil za dědice ve své závěti nejstaršího zatím nenarozeného syna své jediné dcery Františky [9]. Františka Coudenhove Honrichs řídila velkostatek až do roku 1945 [33]. V roce 1885 se panství rozkládalo na ploše přes 4620 ha [34], druhy pozemků spolu s výměrou jsou vypsány v tabulce 7.

Tab. 7: Výměra velkostatku Kunštát, rok 1885, zdroj [34]

Kategorie	Rozloha v ha
pole	800,25
zahrada	13,45
louka	172,60
pastvina	111,41
les	3455,11
rybníky	15,00
neplodná půda	45,48
zástavba	7,08
celkem	4620,38

6.2.2 Panství Lysice

Historie panství Lysice nastává na počátku 14. století. Heralt z Kunštátu a z Lysic, který patřil do lysické větve pánů z Kunštátu, se zmiňuje roku 1308 [11]. Pánů z Kunštátu se na panství vystřídalo několik. Za jejich éry byla v Lysicích vystavěna vodní tvrz. Z tvrze zmíněné v pramenech roku 1476 se přestavbami stal zámek. Po Kunštátech byl

dalším majitelem Lysic Vilém z Pernštejna, který panství spolu s panstvím kunštátským koupil od Ludvíka Zajímače z Kunštátu. Poté se na panství vystřídala řada majitelů. Mezi ně patřil například Jan Černčický z Kácova, Hron Březnický z Náchoda nebo rod Serényiů. Serényiové, původem uherská rodina, vlastnili několik dalších panství. Mimo Lysic to bylo panství Nový Světlov, Milotice, Kunín, Zlín a Lomnice, která se pro ně stala hlavním rodovým sídlem. Panství Lomnice bylo považováno za významné středisko textilní výroby v brněnském kraji. V roce 1728 přikoupil Antonín Amatus Serényi statek Drnovice. Díky honosnému a nákladnému životu, který byl jednou z příčin zadluženosti na majetku, byly po jeho smrti panství Lysice a statek Drnovice prodány hraběcí větvi Dietrichsteinů. Dietrichsteinové si Lysice dlouho neoponechali a již v roce 1745 panství prodali Janu Jiřímu Piatimu z Drnovic. Po smrti Emanuela Piatí posledního mužského potomka z rodiny Piatí roku 1807 panství zdědila jeho neteř Antonie Piatí. Jejím druhým manželem se stal František Dubský z Třebomyslic. Rodina Dubských byla posledními majiteli Lysic až do roku 1945 [12]. [5]

V roce 1885 se panství rozkládalo na ploše 2495 ha [34], druhy pozemků spolu s výměrou jsou uvedeny v tabulce 8.

Tab. 8: Výměra velkostatku Lysice, rok 1885, zdroj: [34]

Kategorie	Rozloha v ha
pole	600
zahrada	6
louka	70
pastvina	10
les	1800
rybníky	2
cesty, zástavba	7
celkem	2495

6.3 Zdroje dat

K sestavení přehledné mapy panství bylo zapotřebí vyhledat a nashromáždit informace o lokalitě a objektech, které zájmové území popisují. Rekonstrukce map se týkala území bývalých panství Kunštát a Lysice. Data nezbytná ke zpracování přehledných map panství byla sesbírána z literatury a map. Tyto podklady jsou rozebrány v následujícím textu.

Historický místopis země Moravskoslezské I., II.

Důležitou knihou, ze které bylo čerpáno, byl Historický místopis země Moravskoslezské I. a II. od autora Dr. Ladislava Hosáka [11], [35]. Kniha je rozdělena do dvou svazků a vznikla na základě sesbíraných materiálů z různých archivů. Jak se lze dočíst v úvodu, hlavním zdrojem informací byl Zemský archiv v Brně, který autor navštěvoval již od roku 1923. Kniha je zpracována přehlednější teritoriální formou a je rozdělena podle krajů. V rámci kraje autor popisuje panství a statky v pořadí od krajského města. U jednotlivých panství jsou nejprve uváděny informace o sídlu velkostatku a poté jsou podle významnosti abecedně řazeny města, městečka, vsi a zaniklé osady. Kniha podává informace o dějinách panství až do období pozemkové reformy. U panství povětšinou nalezneme údaje o nejdůležitějších událostech, do kterých patří například datum první připomínky obce, důležité majetkové změny, data z církevních a náboženských dějin, královská i panská privilegia, epidemie, živelné pohromy, válečné události, slavní rodáci, hrady, tvrze nebo průmyslové podniky založené před rokem 1848.

Jako „vztažný bod“, týkající se rozsahu krajů a panství, zvolil autor konec feudálního zřízení, rok 1848. Na konci druhého svazku je uvedena kapitola „*Rejstřík míst*“, která usnadňuje práci při hledání vybraných míst. Dílo vzniklo v letech 1920 až 1938. [11]

Tato kniha mi velmi pomohla při získání celkového přehledu a rozsahu u obou zpracovávaných panství a je hlavním zdrojem pro vypracování přehledných map panství. Zároveň jsem z ní sestavila seznam významných budov. V textu je k panství na prvním místě uvedeno sídlo velkostatku a poté jsou vypsány všechny obce (i zaniklé), které pod panství spadaly [11]. Už jen samotný výčet obcí pro mne byl velmi důležitý. Díky němu jsem mohla určit rozsah území panství. Z popisu, který byl uveden u jednotlivých obcí, jsem vybrala zejména zprávy o kostelech, zámcích, hospodářských, průmyslových a jiných budovách. Pro širší zdokumentování panství jsem zaznamenala i takové údaje, které se nevyskytují ve vytvořené mapě, ale podávají rozšiřující pohled, například zmínka o tvrzích nebo první připomenutí obce. Dále také bylo možné na základě popisu majetkových vztahů poznat, jací majitelé v dané době panství drželi a co do něho patřilo.

Informace ke kunštátskému panství začínají na straně 321. Na něj ihned od strany 326 navazuje panství Lysice. Obě dvě panství jsou zařazena do tehdejšího Brněnského kraje.

Podle Historického místopisu bylo k roku 1848 panství Kunštát tvořeno 48 obcemi (z toho šest obcí patřilo k panství podílem) a čtyři obce byly zaniklé. Panství Lysice mělo k témuž roku 14 obcí (z toho dvě obce náležely k panství podílem). [11]

Historický místopis okresu Blansko v období feudalismu

Další kniha, ze které jsem čerpala informace, je od stejného autora jako předchozí dílo. Jedná se o Historický místopis okresu Blansko v období feudalismu [36]. U panství jsou vypsány pouze obce, které patřily pod okres Blansko. Pro panství Kunštát tedy nejsou vyjmenovány všechny obce. Popis obcí je zpracován podobným způsobem jako v předchozí knize a některé uvedené údaje jsou stejné. Z knihy jsem tedy vybrala takové informace, které přispěly k dalšímu rozšíření, například zmínka o školách, mlýnech nebo pilách a to pro obě panství.

Německy psané knihy – schematismy

Další údaje týkající se opět obou panství jsem získala z německy psaných knih. Kniha Statistik und Beamten-Schematismus des Gross-Grundbesitzes in der Markgrafschaft Mähren und im Herzogthume Schlesien [34] byla vydána v roce 1885. Slovo schematismus znamená soupis nebo seznam určitých informací. K oběma panstvím zde bylo uvedeno: název panství a jméno majitele, okres, popis terénu, struktura půdy, klimatické a povětrnostní podmínky, kostely a zámky, rozloha panství v hektarech a další informace, které se sice panství týkaly, ale pro tvorbu bodové vrstvy byly nedůležité. Vybrala jsem jen ty údaje, které obohatily obsah mapy. Především jsem si poznamenala názvy obcí, ve kterých se nacházel zámek, kostel nebo dvůr. Také jsem z textu vyčetla průmyslové objekty a názvy lesních revírů. Z další literatury [37], která vycházela v letech 1884 až 1912, jsem náhodně vybrala rok 1890 (ročník 6), 1903 (ročník 10) a 1912 (ročník 12). Informace o panstvích byly zařazeny do podobných kategorií, avšak nebylo jich tolik jako v předchozí literatuře. Například zde o panství bylo uvedeno: název panství a jméno majitele, výměra panství v hektarech, seznam úředníků a jejich funkce, seznam dvorů, hospodářské a průmyslové objekty. Z těchto zdrojů jsem převážně zjistila, které hospodářské a průmyslové objekty (pivovar, cihelna, mlýn, atd.) pod panství patřily a v kterých obcích se nacházely. V knihách [34], [37] je vždy ke konci uveden abecední rejstřík, který usnadňuje vyhledání například konkrétního panství nebo vlastníka.

Moravský zemský archiv v Brně

Další významné informace a materiály byly získány v Moravském zemském archivu v Brně. MZA spravuje dokumenty týkající se dějin Moravy a pro období, kdy byla správa obou zemí spojena, spravuje také archiválie k zemi Moravskoslezské [38]. Archiválie

jsou rozřazeny do základních skupin fondů a ty se dále dělí na fondy (sbírky). Do archiválií je možné nahlížet v badatelně. V mém případě jsem využila fond skupiny F, který mimo jiné zahrnuje fondy zemědělskolesnické patrimonií a velkostatků. Fond velkostatek Kunštát je označen značkou F62, velkostatek Lysice má značku F69.

K oběma velkostatkům je zřízen inventář. V úvodu inventáře je zmíněna stručná historie panství a další popis panství. Je zde uveden například rozsah a využití území, výčet obcí, dvorů nebo jsou zde vypsány průmyslové podniky. Z tohoto textu jsem znovu mohla rozšířit základnu sesbíraných dat pro tvorbu mapy a to především díky informacím o dvorech náležejících pod panství. Archiválie jsou v inventáři zařazeny do kategorií, např. kategorie správní knihy, hospodářská, politická a soudní agenda, účetní materiál. Skupina map a plánů je seříděna na konci inventáře. Vybrat z tak velkého množství archiválií správný podklad, který by byl svým obsahem vhodný pro tvorbu mapy panství, pro mne nebyl vůbec jednoduchý úkol. Použité archiválie, ze kterých jsem čerpala, jsou uvedeny v tabulce 9.

Tab. 9: Vybrané archiválie z MZA, zdroj: vlastní

Fond	Inventární číslo	Popis	Datace
F 62 velkostatek Kunštát	1180	Soupis budov	1937 – 1946
F 62 velkostatek Kunštát	1366	Přehledná mapa velkostatku, tisk kolor, 1 : 75 000	1. pol. 20. století
F 69 velkostatek Lysice	1539	Přehledná mapa velkostatku (Übersichts-Karte des Gutes Lissitz), 1 : 14 400, rkp. kolor., 87 x 58 cm	1912

Z knihy Soupis budov [39] jsem vybrala důležité budovy, které patřily do panství Kunštát. Tento seznam byl užitečný zvláště proto, že u budov bylo většinou uvedeno číslo popisné. To mi pomohlo při hledání umístění staveb. Z Přehledné mapy velkostatku Kunštát [24] jsem se pro změnu dozvěděla, kde se nacházely hájenky, myslivny a také lesní revíry. Pro panství Lysice jsem čerpala z Přehledné mapy velkostatku [25]. Díky této mapě jsem bodovou vrstvu doplnila o mlýny, hájovny, myslivny a hostince.

Doplňková literatura

Dalším vhodným zdrojem byla bakalářská práce od Jiřího Pokorného, zabývající se stavbami na vodní pohon ležících na potoce Petrůvka a Úmoří [40]. Z práce jsem získala informace o mlýnech a jejich poloze pro panství Kunštát. Dále jsem využila knihu Dějiny městečka Kunštátu [10], ze které jsem se také dozvěděla informace o panství Kunštát.

Po nastudování těchto materiálů jsem získala velké množství informací. Snahou bylo představit všechny mnou nalezené údaje o panstvích přehlednou formou. Na základě toho jsem se rozhodla shromážděná data uspořádat do tabulky. Tabulka obsahuje atributy *název obce*, *základní popis*, *významné objekty*, *popis* a *v mapě*. V tabulce jsou vypsány obce, které do panství příslušely. Název obce uvedený v závorce byl převzat ze Schenklovy mapy krajů [23]. Do sloupce *základní popis* jsem zaznamenala informace týkající se obce, například kdy byla obec zmíněna, komu a kdy náležela. Pokud obec patřila do panství jen částí, je zde uvedeno spojení „díl vsi“. Do sloupce *významné objekty* jsem vypsala hospodářské, průmyslové a jiné objekty, které se v obci nebo jejím okolí nacházely. Sloupce ležící napravo od sloupce *významné objekty* se dále týkají jen těchto objektů. Do sloupce *popis* jsem podle dohledaných informací uváděla například rok, ke kterému byl objekt zmíněn nebo další doplňkové informace. Také je zde uveden zdroj, ze kterého jsem objekt dohledala. Atribut *v mapě* udává informaci o tom, jestli byl objekt zanesen do mapy či nikoliv. Tabulku jsem vypracovala jak pro panství Kunštát, tak pro panství Lysice. Obě tabulky se nachází v příloze na konci práce. V textu uvádím pouze ukázkou pro názornost.

Tab. 10: Ukázka přehledné tabulky pro panství Lysice, zdroj: vlastní

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Bedřichov (Bedrichau)	zmínka z r. 1390, v držení pánů z Lomnice, r. 1584 u Lysic [11]	farní kostel sv. Mikuláše	z r. 1785 [11]	ano
		lokalie	zřízena r. 1785 [11]	ne
		fara	zřízena r. 1888 [11]	ne
		revír	lesní revír r. 1885 [34]	ano
		myslivna	r. 1912 [25]	ano
		hájovna	r. 1912 [25]	ano

6.4 Tvorba mapy

Jedním z cílů diplomové práce bylo sestavení přehledných map pro obě panství. Nejprve bylo nutné připravit si data. Po prostudování výše uvedených zdrojů jsem nashromáždila informace o daných panstvích. Díky těmto dokumentům jsem určila území jednotlivých panství a mohla jsem připravit bodovou vrstvu význačných objektů. Zpracování tematických map jsem provedla v ArcMap 10.2.1.

Topografický podklad

Topografický podklad usnadňuje orientaci při čtení mapy. Za podklad by pro mapu panství mohl být uvažován například stínovaný reliéf, mapy II. vojenského mapování nebo Základní mapa ČR v podobném měřítku jako je mapa panství. Pro obě mapy jsem nakonec za podklad zvolila Základní mapu České republiky 1 : 50 000, která mapu panství vhodně doplňuje, lépe prováže souvislosti a čtenář se díky ní snadněji zorientuje. U podkladu jsem nastavila barevnou stupnici a průhlednost vrstvy tak, aby nepůsobil rušivým dojmem.

Tematický obsah

Hranice pro obě panství byly získány z Schenklovy mapy Brněnského kraje. Hranice je zde vyznačena tečkovanou čarou. Pomocí čísel, která zastupují panství, lze také rozeznat území patřící do panství pouze částí. Tyto díly jsem v přehledných mapách odlišila použitím rozdílného bodového znaku pro sídlo. Hranice panství se vztahuje k období 1841 až 1845, kdy bylo provedeno mapování Schenklových map. Dále jsou v mapách panství zobrazeny katastrální hranice obcí.

Významné objekty sesbírané z různých zdrojů jsem ukládala do bodové vrstvy. Jednalo se například o kostely, zámky, školy, hospodářské, lesnické a průmyslové budovy. K jednotlivým objektům byly podle možností doplněny název, název původní, druh, popis, obec, datace, zdroj, poznámka, poloha, url.

Jelikož nalezené objekty pocházely z různých zdrojů, proto v některých případech není datace spojena se vznikem, ale s rokem, ke kterému se objekt zmiňuje. Atribut *zdroj* zastupuje mapový podklad, ze kterého byla odečtena poloha objektu. Použila jsem katastrální mapu, ZM10 a mapy II. vojenského mapování. Pokud bylo známo umístění zaznačeného objektu, například určené číslem popisným, je v atributu *poloha* uvedeno

slovo *přesná*. Pokud jsem si při lokalizaci objektu nebyla jistá nebo jsem informaci o poloze vůbec nedohledala, označila jsem polohu jako *přibližnou*. Umístění v *budově* jsem napsala k těm objektům, které byly v materiálech vedeny u dvorů (například sýpka, konírna). Bodovou vrstvou jsem vyjádřila pomocí vytvořeného znakového klíče (viz kapitola 5). Pokud došlo při vizualizaci významných objektů k překryvu bodových znaků, znaky jsem s ohledem na určenou polohu odsunula tak, aby byla zajištěna čitelnost mapy.

Kompozice mapy

Mezi základní kompoziční prvky mapy patří mapové pole, název, měřítko, legenda a tiráž. V ArcMap se kompozice mapy vytváří v okně *Layout View*. Ze záložky *Insert* je možné přidat všechny potřebné prvky. Při tvorbě jsem se snažila dodržovat kartografické zásady a vyvarovat se tak kartografickým chybám. Mapové pole mapy panství tvoří většinu mapového listu a zobrazuje již zmíněné prvky. Ukázky a návody pro tvorbu map jsou přehledně uvedené na portálu Kartografie [41], ze kterého jsem při práci čerpala.

Výsledkem práce jsou přehledné mapy pro panství Kunštát a Lysice, obě v měřítku 1 : 35 000 a v souřadnicovém systému JTSK. Zhotovené mapy jsou součástí prezentačních panelů zámeckých objektů.

7 Prezentace výstupů

V poslední fázi diplomové práce bylo úkolem sestavit prezentační panely k zámeckým objektům Kunštát a Lysice. Cílem těchto panelů je propojit a prezentovat přehlednou formou veřejnosti získané a zpracované výstupy, které vznikly v rámci této práce. Mezi mapové výstupy, které budou panely obsahovat, patří přehledná mapa panství a mapa zachycující okolí zámku. Dále na panelech budou zobrazeny například půdorysné plány, fotografie a popisné informace k objektům.

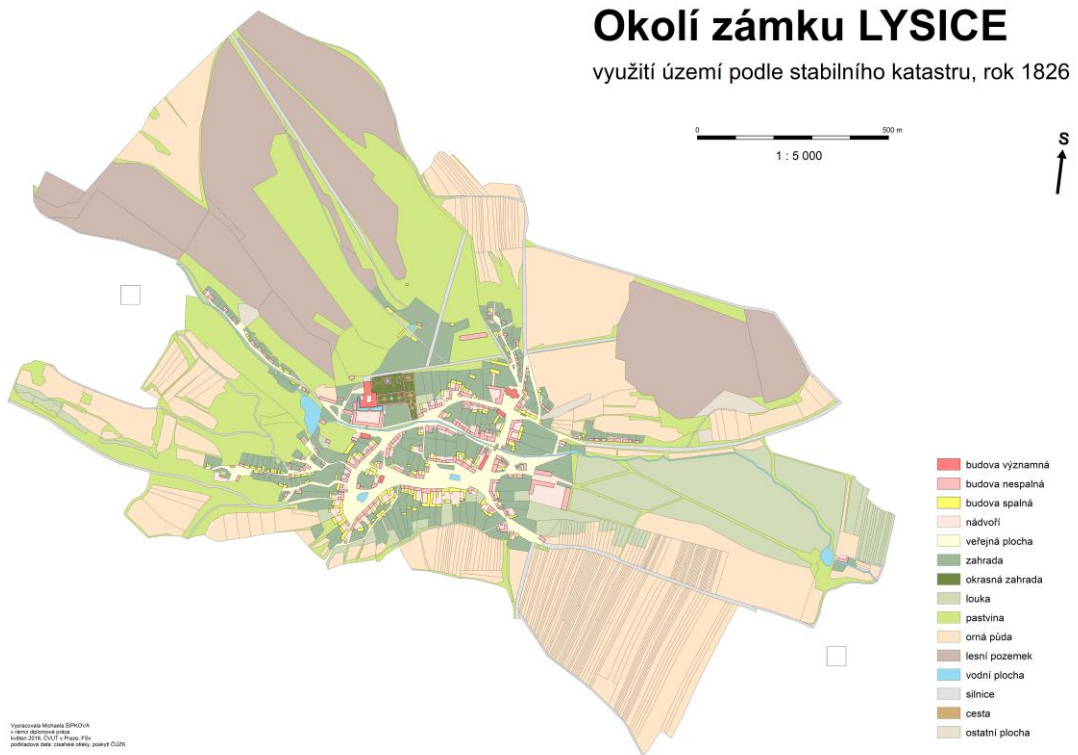
Přehledné mapě panství a její tvorbě se věnuje kapitola 6. Mapa zachycuje rozsah území panství pro období 1841 až 1845 a všechny významné objekty patřící do panství, které se mi podařilo dohledat.

Mapa zachycující okolí zámku vznikla z dat pořízených při vektorizaci povinných císařských otisků map stabilního katastru. Mapa je v souřadnicovém systému JTSK v měřítku 1 : 5 000, zobrazuje využití ploch v daném území a vztahuje se k roku 1826. Pro doplnění časové řady byly vytvořeny tyto mapy i pro rok 1951 a 2016 a jsou přiloženy na DVD.

Se záměrem udělat panel zajímavější a čtenáře zapojit do práce s mapou, byla mimo panel ještě vytvořena mapa vytištěná na transparentní folii, kterou si uživatel bude moci přiložit na mapu okolí zámku. Mapa na průhledné folii obsahuje budovy nacházející se ve vybrané lokalitě v roce 1951 a 2016. Po přiložení na podklad je tedy možné porovnat vývoj zástavby v dané oblasti. K zajištění správného spojení obou map jsou podklad i transparentní mapa opatřeny pomocnými značkami. Ukázka mapy využití ploch a vrstvy zástavby je na obrázku 15, 16. Vzájemné uchycení je realizováno pomocí samolepicího suchého zipu.

Dalším prvkem panelu je rozšíření o text a historii objektů. Dále je panel vhodně doplněn o historické a současné fotografie.

Uspořádání dílčích prvků na plakát bylo provedeno v programu na sazbu dokumentů Scribus. Jednotlivé prvky jsou poskládány do celku tak, aby působily přehledně a harmonicky. Výsledkem práce jsou panely prezentující zámecké objekty Kunštát a Lysice.

Obr. 15: Okolí zámku Lyšice, rok 1826, zdroj: vlastní

Okolí zámku LYSICE

zástavba podle SMO-5, rok 1951

Obr. 16: Zástavba v okolí Lyšic, rok 1951, zdroj: vlastní

8 Závěr

Při zpracování diplomové práce jsem postupovala v souladu se zadáním. Jedním z úkolů práce bylo vektorizovat vybrané prvky a vrstvy. Mapové podklady, ze kterých byla odvozena vektorová data, mi poskytla v souřadnicové systému JTSK Katedra geomatiky. Mezi tyto podklady patří povinné císařské otisky map stabilního katastru (rok 1826) a Státní mapa odvozená 1 : 5 000 (rok 1951). Vektorizaci jsem provedla pro širší okolí zámeckých areálů. Vektorová data pro rok 2016 byla získána z Veřejného dálkového přístupu poskytovaného ČÚZK. Pro srovnání vektorizovaných dat jsem výměry jednotlivých kategorií uspořádala do tabulek a také jsem vypsala hlavní změny, ke kterým ve sledovaném období 1826 až 2016 došlo. Z těchto dat jsem také vytvořila mapy využití území v okolí daného zámku v měřítku 1 : 5 000 pro vybraný rok.

Dalším důležitým krokem pro splnění požadavku dohledat mapové, plánové, obrazové a popisné podklady vztahující se k oběma sledovaným zámkům a souvisejícím panstvím bylo provedení archivního průzkumu. Za tímto účelem jsem navštívila Národní knihovnu ČR, Ústřední knihovnu ČVUT, Moravský zemský archiv v Brně a Územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu v Brně. V těchto institucích jsem našla především literaturu a mapy popisující zájmové objekty a panství. Vyhledané informace, které jsou důležitým zdrojem pro vytvoření přehledných map panství, jsem sestavila pro přehlednost do tabulek (viz příloha 2 a 3). Tabulky pro panství Kunštát a Lysice obsahují vsi a také významné objekty patřící pod panství. Na základě těchto dat jsem mohla vypracovat bodovou vrstvu zájmových objektů, která je společně s hranicí určující rozsah panství hlavním obsahem přehledných map panství.

Dalším cílem práce bylo vytvořit znakový klíč (viz příloha 1) pro mapu panství. Znakový klíč, který jsem navrhla a realizovala formou počítačového fontu, obsahuje sadu bodových znaků pro vybrané objekty. Vytvořené znaky jsem použila pro vizualizaci přehledné mapy panství.

Závěr práce shrnuje vytvoření panelů prezentující památkové objekty Kunštát a Lysice. Pro každý zámek jsem vytvořila panel, na který jsem umístila vypracovanou přehlednou mapu panství a mapu okolí zámku. Dále jsem panel doplnila o popisné informace a fotografie týkající se zájmového území. Aktuální fotografie jsem pořídila při návštěvě zámků.

Vhodným rozšířením, které v této práci nebylo uvažováno, by mohlo být prezentování výstupů na internetu pomocí webové mapové aplikace.

Věřím, že cíle práce byly naplněny a že mnou vytvořené panely jako další forma prezentace nejen kulturních památek by mohly být využity v prostorách zámeckých objektů.

Použitá literatura

1. ČVUT v Praze, Fakulta stavební. Hrady a zámky na starých mapách a fotografiích: Projekt NAKI. [Online] copyright 2015. [Cit.: 14. května 2016.] Dostupné z: <http://gis.fsv.cvut.cz/zamky/>.
2. NOSKYOVÁ, K. *Zámek Hořovice - zpracování mapové a plánové dokumentace*. Diplomová práce. Praha: ČVUT, 2014. Dostupné také z: <http://geo.fsv.cvut.cz/proj/dp/2014/karolina-noskyova-dp-2014.pdf>.
3. GRUNDĚLOVÁ, T. *Zámek Velké Losiny - zpracování mapové a plánové dokumentace*. Diplomová práce. Praha: ČVUT, 2014. Dostupné také z: <http://geo.fsv.cvut.cz/proj/dp/2014/tereza-grundelova-dp-2014.pdf>.
4. ŠTEFÍKOVÁ, K. *Zaniklé zámky Ústeckého kraje - lokalita Šternberk u Brtníků*. Diplomová práce. Praha: ČVUT, 2014. Dostupné také z: <http://geo.fsv.cvut.cz/proj/dp/2014/katerina-stefikova-dp-2014.pdf>.
5. KONEČNÝ, Michal. *Zámek Lysice*. Kroměříž: Národní památkový ústav, územní památková správa v Kroměříži, 2014. 163 s. ISBN 978-80-87231-22-7.
6. KONEČNÝ, Michal a BOROVSÝ, Tomáš. *V erbu tří pruhů: páni z Kunštátu a jejich hrad: průvodce expozicí*. Kroměříž: Národní památkový ústav, Územní památková správa v Kroměříži, 2014. 176 s. ISBN 978-80-87231-18-0.
7. Národní památkový ústav. *Zámek Kunštát - O zámku*. [Online] 7. 4 2016. [Cit.: 20. dubna 2016.] Dostupné z: <https://www.zamek-kunstat.cz/cs/o-zamku>.
8. ŠTĚPÁN, Radim. *Státní zámek Kunštát: kapitoly z dějin šlechtického sídla*. V Brně: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně, 2007. 28 s. ISBN 978-80-86752-54-9.
9. ŠTĚPÁN, Radim. *Státní zámek Kunštát ve 20. století*. V Brně: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2008. 21 s. ISBN 978-80-86752-63-1.
10. TENORA, Jan. *Dějiny městečka Kunštátu*. Brno: Občanská záložna, 1885. 132 s.
11. HOSÁK, Ladislav. *Historický místopis země Moravskoslezské I*. Brno: Melantrich, 1938. 616 s.
12. MZA v Brně. *F 69 Velkostatek Lysice, úvod*.
13. HUML, Milan a MICHAL, Jaroslav. *Mapování 10*. Praha: Nakladatelství ČVUT, 2006. ISBN 80-01-03166-7.
14. ÚAZK. *O archivu. O archivu podrobněji*. [Online] poslední aktualizace 1.10.2015. [Cit.: 3. května 2016.] Dostupné z: http://archivnimapy.cuzk.cz/ISAR/Data/O_archivu_podrobneji.htm.

15. CAJTHAML, Jiří. *Analýza starých map v digitálním prostředí na příkladu Müllerových map Čech a Moravy*. V Praze: ČVUT, 2012. 172 s. ISBN 978-80-01-05010-1.
16. ÚAZK. Přehled fondů a sbírek. *Originální mapy stabilního katastru 1 : 2 880*. [Online] poslední aktualizace 1.10.2015. [Cit.: 3. května 2016.] Dostupné z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/ISAR/Data/Popisy/B2/B2-a-4.htm>.
17. ČÚZK. Geoportál ČÚZK. *Státní mapa v měřítku 1:5 000*. [Online] Copyright 2010. [Cit.: 4. května 2016.] Dostupné z: [http://geoportal.cuzk.cz/\(S\(ecd0sh5y2qlt4schlv4no0cn\)\)/Default.aspx?menu=222&mode=TextMeta&side=mapy5&text=dsady_mapy5&](http://geoportal.cuzk.cz/(S(ecd0sh5y2qlt4schlv4no0cn))/Default.aspx?menu=222&mode=TextMeta&side=mapy5&text=dsady_mapy5&).
18. MICHAL, Jaroslav a Karel BENDA. *Katastr nemovitostí*. Praha: Česká technika - nakladatelství ČVUT, 2009. ISBN: 978-80-01-04336-3.
19. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 256/2013 Sb. o katastru nemovitostí. Dostupné také z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=256~2F2013&part=&name=&rpp=15>.
20. ČESKÁ REPUBLIKA. Vyhláška č. 357/2013 Sb. o katastru nemovitostí. Dostupné také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=357~2F2013&rpp=15#seznam>.
21. ČÚZK. Geoportál ČÚZK. *RÚIAN-ČR*. [Online] copyright 2010. [Cit.: 4. května 2016.] Dostupné z: [http://geoportal.cuzk.cz/\(S\(ecd0sh5y2qlt4schlv4no0cn\)\)/Default.aspx?lng=CZ&mode=TextMeta&side=dsady_RUIAN&metadataID=CZ-CUZK-RUIAN_CR&menu=331](http://geoportal.cuzk.cz/(S(ecd0sh5y2qlt4schlv4no0cn))/Default.aspx?lng=CZ&mode=TextMeta&side=dsady_RUIAN&metadataID=CZ-CUZK-RUIAN_CR&menu=331).
22. VÚGTK. Mapový portál. *Mapy moravských a slezských krajů Konráda Schenkla z let 1841 - 1845*. [Online] aktualizováno 14. dubna 2015. [Cit.: 5. května 2016.] Dostupné z: <http://mapy.vugtk.cz/schenkl/index.php?rs=2&lg=cze>.
23. SCHENKL, Conrad Philipp. *Der Brünnner Kreis. I. Section*. [mapa]. Brno: Carl Winiker, 1841-1845. zinkografie, 56,5 x 67 cm na listu 77 x 61 cm, měřítko 1 : 200 000. V: Historický ústav AV ČR. Dostupné z: <http://chartae-antiquae.cz/cs/maps/23765>.
24. MZA v Brně. *F 62 Velkostatek Kunštát, mapa č. 1366: Přehledná mapa velkostatku Kunštát*. [mapa], tisk kolor, měřítko 1 : 75 000.
25. MZA v Brně. *F 69 Velkostatek Lysice, mapa č. 1539: Přehledná mapa velkostatku (Übersichts-Karte des Gutes Lissitz)*. 1912. [mapa], rkp. kolor, měřítko 1 : 14 400, rozměr 87 x 58 cm.
26. VÚGTK. Terminologický slovník zeměměřictví a katastru nemovitostí. [Online] Copyright 2005-2016. [Cit.: 29. dubna 2016.] Dostupné z: <http://www.vugtk.cz/slovník/index.php>.

27. VEVERKA, Bohuslav a Růžena ZIMOVÁ. *Topografická a tematická kartografie*. Praha: Česká technika - nakladatelství ČVUT, 2008. 198 s. ISBN: 978-80-01-04157-4.
28. VOŽENÍLEK, Vít a kol. *Metody tematické kartografie: vizualizace prostorových jevů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci pro katedru geoinformatiky, 2011. 216 s. ISBN: 978-80-244-2790-4.
29. KUNC, Josef. Přednáška č. 2: Vývoj územně správního členění ČR. [Online] 2012. Dostupné z:
https://is.muni.cz/el/1456/jaro2012/MPR_HOGE/um/31631942/MPR_HOGE_Prednaska2_Uzemne-spravni_cleneni.pdf.
30. ŠANTRŮČKOVÁ, M. a BENDÍKOVÁ, L. Aktivita 1203A04: Dokumentace, rámcová interpretace vývoje správního uspořádání. [Online] 2012. [Cit.: 13. dubna 2016.] Dostupné z: http://www.kpz-naki.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=109%3AAktivita-1203a04&catid=61&Itemid=181.
31. PŘÍSPĚVATELÉ WIKIPEDIE. Panství. *Wikipedie: Otevřená encyklopedie*. [Online] c2015. [Cit.: 13. dubna 2016.] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Panstv%C3%AD&oldid=12953688>.
32. PŘÍSPĚVATELÉ WIKIPEDIE. Velkostatek. *Wikipedie: Otevřená encyklopedie*. [Online] c2015. [Cit.: 13. dubna 2016.] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Velkostatek&oldid=12961994>.
33. MZA v Brně. *F 62 Velkostatek Kunštát, úvod*.
34. TITTL, Hynek. *Statistik und Beamten-Schematismus des Gross-Grundbesitzes in der Markgrafschaft Mähren und im Herzogthume Schlesien : Ignaz Tittel*. Olmütz: E. Hölzel, 1885. Dostupné také z: <http://kramerius.mzk.cz/search/handle/uuid:384a1040-6c69-11e2-bb2a-005056827e51>.
35. HOSÁK, Ladislav. *Historický místopis země Moravskoslezské II*. Brno: Melantrich, 1938. s. 620-1144.
36. HOSÁK, Ladislav. *Historický místopis okresu Blansko v období feudalismu*. Blansko: Okresní archiv, 1965. 79 stran.
37. *Neuester Schematismus der Herrschaften, Güter und Zuckerfabriken in Mähren und Schlesien sowie der auf den Gütern bestehenden Brauereien, Brennereien und sonstigen Industrien, deren Besitzer, Pächter und der dabei angestellten Beamten*. Brünn : Fr. Karafiat, 1884-. Dostupné také z: <http://kramerius.mzk.cz/search/handle/uuid:5ea44ed3-6d81-11e0-9ff5-0050569d679d>.
38. MZA v Brně. Historie archivu. [Online] [Cit.: 11. dubna 2016.] Dostupné z: <http://www.mza.cz/historie-archivu>.

39. MZA v Brně. *F 62 Velkostatek Kunštát, kniha č. 1170: Soupis budov. 1937-1946.*
40. POKORNÝ, Jiří. *Vodní díla na Petřůvce a Úmoří. Příspěvek k poznání mlynářství na západní Moravě s hlavním zaměřením na Tenorův vodní mlýn v Sychotíně u Kunštátu.* Brno: Masarykova univerzita, 2009. Bakalářská diplomová práce, MU, Filozofická fakulta, Ústav evropské etnologie. Dostupné také z: https://is.muni.cz/th/123944/ff_b/Jiri_Pokorny_Bakalarka_-_mlyn.pdf.
41. KOLEKTIV AUTORŮ. Kartografie. *e-learningový portál o tvorbě map.* [Online] 2010-2013. [Cit.: 14. května 2016] Dostupné z: <http://kartografie.fsv.cvut.cz/>.
42. BERAN, Pavel. Zaniklé obce a objekty. *Chudobín.* [Online] 2005-2015. [Cit.: 9. května 2016.] Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=1958>.

Seznam obrázků

Obr. 1: Lokalizace zámeckých objektů v rámci ČR, podkladová data: ArcČR® 500.....	11
Obr. 2: Zámek Kunštát (Horní zámek), zdroj: vlastní	12
Obr. 3: Zámek Lysice, zdroj: vlastní	16
Obr. 4: Veduta zámku Lysice, zdroj: NPÚ	18
Obr. 5: Přehledná mapa velkostatku Kunštát, zdroj: MZA, F62, mapa č. 1366.....	25
Obr. 6: Přehledná mapa velkostatku Lysice, zdroj: MZA, F69, mapa č. 1539	26
Obr. 7: Zámek Kunštát, zahradní průčelí se schodištěm, rok 1920 - 1940, zdroj: NPÚ	28
Obr. 8: Zámek Kunštát, zahradní průčelí se schodištěm, rok 2016, zdroj: vlastní	29
Obr. 9: Struktura geodatabáze při vektorizaci, zdroj: vlastní	32
Obr. 10: Druhy bodových znaků, zdroj: [28].....	39
Obr. 11: Parametry bodových znaků, zdroj: [28]	40
Obr. 12: Hotový znak v programu Adobe Illustrator, zdroj: vlastní.....	42
Obr. 13: Program FontForge, umístění znaků, zdroj: vlastní	42
Obr. 14: Možnosti nastavení znaku a jeho parametrů, zdroj: vlastní	43
Obr. 15: Okolí zámku Lysice, rok 1826, zdroj: vlastní	55
Obr. 16: Zástavba v okolí Lysic, rok 1951, zdroj: vlastní	55

Seznam tabulek

Tab. 1: Mapové podklady pro zámek Lysice, zdroj: vlastní.....	30
Tab. 2: Mapové podklady pro zámek Kunštát, zdroj: vlastní.....	31
Tab. 3: Využití území, Kunštát, rok 1826 a 1951, zdroj: vlastní.....	34
Tab. 4: Využití území, Kunštát, rok 2016, zdroj: vlastní.....	35
Tab. 5: Využití území, Lysice, rok 1826 a 1951, zdroj: vlastní.....	36
Tab. 6: Využití území, Lysice, rok 2016, zdroj: vlastní	37
Tab. 7: Výměra velkostatku Kunštát, rok 1885, zdroj [34]	46
Tab. 8: Výměra velkostatku Lysice, rok 1885, zdroj: [34].....	47
Tab. 9: Vybrané archiválie z MZA, zdroj: vlastní.....	50
Tab. 10: Ukázka přehledné tabulky pro panství Lysice, zdroj: vlastní.....	51

Seznam příloh

Všité přílohy

Příloha č. 1	Znakový klíč
Příloha č. 2	Přehledná tabulka pro panství Kunštát
Příloha č. 3	Přehledná tabulka pro panství Lysice

Volné přílohy

Příloha č. 4	panel pro prezentaci zámku Kunštát a okolí
Příloha č. 5	panel pro prezentaci zámku Lysice a okolí

Obsah DVD

/text_dp	text diplomové práce
/znakovy_klic_panstvi.ttf	vytvořený znakový klíč
/Kunštát	
/projekt-NAKI	
/NAKI-Kunštát.gdb	geodatabáze s vektorovými daty
/NAKI-Kunštát-R.gdb	geodatabáze s rastrovými daty
/NAKI-Kunštát.mxd	projekt ve formátu mxd
/temp	vodoznaky
/foto	historické a současné fotografie objektu
/mapové-výstupy	
/panství-Kunštát.pdf	
/využití-území-CO-1826.pdf	
/využití-území-SMO5-1951.pdf	
/využití-území-RÚIAN-2016.pdf	
/budovy-SMO5-1951.pdf	
/budovy-RÚIAN-2016.pdf	
/poster	

/Lysice

/projekt-NAKI

/NAKI-Lysice.gdb	geodatabáze s vektorovými daty
/NAKI-Lysice-R.gdb	geodatabáze s rastrovými daty
/NAKI-Lysice.mxd	projekt ve formátu mxd
/temp	vodoznaky
/foto	historické a současné fotografie objektu

/mapy-a-plány

zpracované půdorysy zámku

/mapové-výstupy

/panství-Lysice.pdf
/využití-území-CO-1826.pdf
/využití-území-SMO5-1951.pdf
/využití-území-RÚIAN-2016.pdf
/budovy-SMO5-1951.pdf
/budovy-RÚIAN-2016.pdf
/poster

Příloha č. 1: Znakový klíč

 kostel	 kaple	 klášter
 hrobka	 zámek	 lovecký zámček
 hrad	 zřícenina	 pošta
 škola	 chudobinec, sirotčinec	 nemocnice
 lázně	 revír, les	 lesní správa
 hájovna	 myslivna	 obora
 bažantnice	 správa velkostatku	 hospodářský dvůr, statek
 konírna	 sýpka	 hostinec
 pivovar	 lihovar	 cukrovar
 mlýn vodní	 mlýn parní	 pila vodní
 pila parní	 kovárna	 hamr, železárna
 elektrárna	 továrna	 papírna
 sklárna	 porcelánka	 strojírna
 cihelna	 textilka	 prádelna
 kamenolom	 důl	 mlékárna
 sýrárna	 pekárna	 drůbežárna
 střelnice		

Příloha č. 2: Přehledná tabulka pro panství Kunštát

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Kunštát (Kunstadt)	městečko,	zámek	původně románský hrad [11]	ano
	první zmínka r. 1281,	farní kostel sv. Stanislava	datováno k r. 1687 [11]	ano
	první majitel a stavitel hradu Kuna z Kunštátu,	pivovar	pivovar zmíněn r. 1558 [11], Kunštát č. p. 8-9; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
	r. 1924 provedena pozemková reforma (vlastník Františka Coudenhove-Honrichs, plocha 4520 ha) [11]	lihovar	Kunštát č. p. 8-9 [9]	ano
		cementárna	Kunštát č. p. 11; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		mlýn	na císařském otisku (Kunštát 1437, rok 1826) značen jako "Mittelmühle", Kunštát č. p. 61 [40]	ano
		zlaté a stříbrné doly	r. 1502 se zmiňují na panství Kunštát [11]	ne
		dvůr	zmíněn v období hraběte Jana Maxmiliána z Lamberga (1678-1733) [33] Kunštát č. p. 10; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		sýpka (ve dvoře)	Kunštát č. p. 10; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		konírna (ve dvoře)	Kunštát č. p. 10; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		kovárna	Kunštát č. p. 129; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		hájenka "pod zámkem"	Kunštát č. p. 65; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		střelnice	Kunštát č. p. 2, 3, 4; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		polesí Kunštát	revír [24]	ano
		parní pila	Kunštát; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		cihelna	1890 [37]	ano
	škola	připomíná se v městečku r. 1615 [36]	ano	
	kostel	sv. Duch, zdroj ZM10	ano	

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Olešnice (Öls)	městečko, r. 1073 kníže Vratislav daroval opatovickému klášteřu Ujezd olešnický, r. 1597, ves Olešnice intabulována do kunštátského panství [11]	farní kostel sv. Vavřince [11]		ano
		řiliální kostel sv. Mikuláše [11]		ano
		českobratřský farní kostel [11]		ano
		zámeček a dvůř Lamberk	vystavěn za vlády hraběte Jana Maxmiliána z Lamberku (1678-1733) [11]	ano
		fara	zanikla za třicetileté války (1618-1648), obnovena 1667 [11]	ne
		pivovar	r. 1591 zmíněno městečko Olešnice s pivovarem [11]	ano
		škola	r. 1834 městečko mělo školu [36]	ano
		palírna	r. 1834 městečko mělo palírnu [36]	ano
		lihovar	r. 1890, statel Lamberk včetně lihovaru [37]	ano
		polesí Lamberk	revír [24]	ano
Boleřín (Boleschin)	zmínka z r. 1349, ves přechází na nového majitele, r. 1597, ves Boleřín intabulována do kunštátského panství [11]			
Brťoví (Brtiowy)	zmínka z r. 1349, ves přechází na nového majitele, r. 1597, ves Brťoví intabulována do kunštátského panství [11]			
Crhov (Czerhof)	zmínka z r. 1353, ves přechází na nového majitele, r. 1597, ves Crhov intabulována do kunštátského panství [11]	tvrz	r. 1487 zmínka o tvrzi spojená s prodejem [11]	ne

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Dalečín (Dalletschin)	zmínka z r. 1349, ves přechází na nového majitele, r. 1390 v držení Viléma z Pernštejna, po r. 1608, Dalečín připojen do kunštátského panství [11]	farní kostel sv. Jakuba Většího	r. 1385 zmiňuje se farní kostel [11]	ano
		zřícenina hradu [11]		ano
		fara	zanikla za třicetileté války (1618-1648), obnovena 1784 [11]	ne
		tvrz	r. 1603 zmínka o tvrzi spojená s prodejem [11]	ne
		dvůr	zmíněn v období hraběte Jana Maxmiliána z Lamberga (1678-1733) [33]	ano
		přádelna	doloženo z pozemkové reformy r. 1924 [11]	ano
		myslivna	Dalečín č. p. 30; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		zámek	r. 1885 zámek Dalečín [34]	ano
		polesí Dalečín	revír [24]	ano
		mlýn "Papier Mühle"	zmíněn v období hraběte Jana Maxmiliána z Lamberga (1678-1733) [33]	ano
papírna	zmíněna v období hraběte Jana Maxmiliána z Lamberga (1678-1733) [33]	ano		
Hluboké (Hluboky)	zmínka r. 1390, v držení Viléma z Pernštejna, r. 1597, ves Hluboké intabulována do kunštátského panství [11]			
Chlum (Chlum)	zmínka r. 1390, v držení Viléma z Pernštejna [11]			
Chudobín (Chudobin)	r. 1384 dáno lénem Heraltovi z Kunštátu, r. 1603 náležel k Dalečínu [11] 1950-1960 období zániku, zaplavena vodou, vodní nádrž Vír [42]	železárna	r. 1827 železné hutě u Chudobína [10]	ano
		přádelna	doloženo z pozemkové reformy r. 1924 [11]	ano
		mlýn	doloženo z pozemkové reformy r. 1924 [11]	ano
		hájenka	Chudobín č. p. 18; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		pila	1890 [37]	ano
Jasinov (Jassinow)	díl vsi, r. 1597, ves Jasinov intabulována do kunštátského panství [11]			

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Klevetov (Klewetow)	založen před r. 1701 [11] původně část Zboňku, r. 1701 pod jménem Klevetov [36]			
Kněževes (Knieżowes)	připomíná se 1416, r. 1597, ves intabulována do kunštátského panství [11]			
Korouhvice (Korowitz)	zmínka z r. 1390, v držení Viléma z Pernštejna, r. 1597, ves int. do kunštátského panství [11]			
Křtěnov (Krzenow)	připomíná se r. 1447 na zboží prosetínském, r. 1597, ves int. do kunštátského panství [11]	mlýn "Hlouškův mlýn"	r. 1834 zmiňují se dva mlýny [36]	ano
		mlýn "Podhrázský Mlýn"		ano
Lhota u Olešnice (Lhotta)	zmínka r. 1349 - ves pustá, r. 1597, ves int. do kunštátského panství [11]	mlýn	r. 1834 zmiňuje se mlýn a pila [36]	ano
		pila		ano
		hájenska	Lhota č. p. 20; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
Louka (Lauka)	zmínka r. 1360, Louka držena pány z Lomnice, r. 1597 Louka intabulována do kunštátského panství [11]	zřícenina hradu Louka	r. 1591 byl hrad pustý [11]	ano
		dvůr	zmíněn v období hraběte Jana Maxmiliána z Lamberga (1678-1733) [33]	ano
		mlýn "Mitler Mühl"	r. 1834 zmiňují se dva mlýny a dvě pily [36]	ano
		mlýn "Walcher Mühl"		ano
		pila		ano
		pila		ano
		cihelna	doloženo z pozemkové reformy r. 1924 [11]	ano
		vápenka	r. 1890 [37]	ano
		mramorové lomy	r. 1890 [37]	ano
		lihovar	r. 1890, statek Louka včetně lihovaru [37]	ano
		hájenska na "Rovně"	Louka č. p. 27; zmíněno v inventáři budov, období 1937 - 1946 [39]	ano
		hájenska	Karlov č. p. 25, Louka; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
lesní chata	Louka [24]	ano		
polesí Louka	revír [24]	ano		

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Makov (Makow)	r. 1374 zmínka, součástí panství Kunštát [11]			
Meziříčko (Meseritschko)	díl vsi [11]			
Nedvězíčko (Nedwiezy)	díl vsi, zmínka r. 1390, díl v držení Viléma z Pernštejna, r. 1597 intabulován díl Nedvězíčka do kunštátského panství, r. 1924 vyloučeno z Moravy a připojeno k obci Nedvězí v Čechách [11]			
Nyklovice (Niklowitz)	r. 1335 Nyklovice darovány ženskému klášteru sv. Františka řehole sv. Augustina, zmínka r. 1390, díl v držení Viléma z Pernštejna, r. 1597, ves Nyklovice intabulována do kunštátského panství [11]	dvůr	dvůr byl na panství r. 1750 [36]	ano
		myslivna	Nyklovice č. p. 24; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		polesí Nyklovice	revír [24]	ano
Nýrov (Neyrow)	r. 1368 byl na sebranicím statku [11]	dvůr	zmíněn v období hraběte Jana Maxmiliána z Lamberga (1678-1733) [33]	ano
		myslivna	Nýrov č. p. 21; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		hájinka "pod Hradiskem"	Nýrov č. p. 27; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		hájinka "Zboněk (Habrov)"	Nýrov č. p. 26; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		polesí Nýrov	revír [24]	ano
Petrov (Petrow)	r. 1374 zmínka, součástí panství Kunštát [11]	mlýn	Petrov č. p. 28, již na poč. 17. stol. [40]	ano
Polom (Polom)	r. 1597 ves Polom intabulována do kunštátského panství [11]			

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Prosetín (Prosetin)	zmínka r. 1390, díl v držení Viléma z Pernštejna, r. 1597 ves Prosetín intabulována do kunštátského panství, r. 1619 Prosetín náleží opět do kunštátského panství [11]	farní kostel sv. Markéty	r. 1408 zmiňuje se farní kostel [11]	ano
		lokalie	zřízena r. 1785 [11]	ne
		fara	zřízena r. 1860 [11]	ne
Moravská Radiměř (Rothmühl)	německy Mährisch Rothmühl, díl vsi, r. 1597 ves Radiměř intabulována do kunštátského panství [11]	farní kostel sv. Anny	kostel z r. 1771 [11]	ano
		tvrz	rok 1635 [11]	ne
		fara	zanikla za třicetileté války (1618-1648), obnovena 1728 [11]	ne
		dvůr Moravská Radiměř	zmíněn v období hraběte Jana Maxmiliána z Lamberga (1678-1733) [33]	ano
Rovečné (Rowetschin)	r. 1335 ves Rovečné darována ženskému klášteru sv. Františka řehole sv. Augustina, r. 1384 dáno lénem Heraltovi z Kunštátu [11]	farní kostel sv. Martina	z r. 1721 [11]	ano
		fara	již v 16. stol., zanikla za třicetileté války (1618-1648) [11]	ne
		lokalie	zřízena r. 1785 [11]	ne
		fara	zřízena r. 1867 [11]	ne
		hájenka "horní les"	Rovečné č. 105; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
Rozseč (Rossetsch)	Jeneč z Lomnice intabuloval r. 1350 Rozseč Smilovi z Kunštátu [11]	dvůr	zmíněn v období hraběte Jana Maxmiliána z Lamberga (1678-1733) [33]	ano
		myslivna	Rozseč č. p. 82; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
Rudka (Rudka)	r. 1374 zmínka, součástí panství Kunštát [11] v 1. pol. 19. stol těžba železné rudy [36]	hájenka	Rudka č. p. 8; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
Sasina (Sassina)	r. 1368 zmínka, r. 1407 u Kunštátu [11]			

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Sebranice (Sebranitz)	dříve Čebanice, podle falsu z 13. stol. Bilinský župan Epo daroval r. 1043 klášteru břevnovskému ves Sebranice (Cebranici), r. 1407 u Kunštátu [11]	farní kostel Nanebevzetí P. Marie [11]		ano
		dvůr	zmíněn v období hraběte Jana Maxmiliána z Lamberga (1678-1733) [33]	ano
		mlékárna (ve dvoře)	Sebranice č. p. 31-32; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		konírna (ve dvoře)	Sebranice č. p. 31-32; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		sýpka (ve dvoře)	Sebranice č. p. 31-32; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		fara	zmínka 2. pol. 16. stol., později zanikla, r. 1734 obnovena [11]	ne
		pošta	při silnici východně od Sebranic pošta a zájezdní hostinec Zlatá studně [36]	ano
		zájezdní hostinec	"Goldenbrun" [36]	ano
		škola	připomíná se počátkem 18. století [36]	ano
		mlýn	r. 1834 [36]	ano
		tvrz	r. 1368 zmínka, stávala za kostelem v místech dvora [36]	ne
Strachujov (Strachojow)	r. 1374 zmínka, součástí panství Kunštát [11]			
Sulíkov (Sulikow)	r. 1374 zmínka, součástí panství Kunštát [11]	farní kostel sv. Maří Magdaleny [11]		ano
		lokalie	zřízena r. 1786 [11]	ne
		fara	zřízena r. 1866 [11]	ne
		škola	r. 1834 [36]	ano
Sulkovec (Sulkowetz)	náležel před r. 1459 ke hradu Skálám, r. 1597 ves Sulkovec intabulována do kunštátského panství [11]	kostel sv. Havla	vystavěn r. 1736 [11]	ano
		lokalie	zřízena r. 1785 [11]	ne
		fara	zřízena r. 1866 [11]	ne

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Sychotín (Sichotin)	r. 1374 zmínka, součástí panství Kunštát [11]	mlýn	Sychotín č. p. 34 [40]	ano
		mlýn a pila	Sychotín č. p. 12, zmínka z roku 1657 [40]	ano
		prádelna	Sychotín č. p. 33; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		prádelna	doloženo z pozemkové reformy r. 1924 [11]	ano
		hájenska "Hýví"	Sychotín č. p. 60; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		Hýví	revír [24]	ano
Tasovice (Tassowitz)	zmínka r. 1406, r. 1597 ves Tasovice intabulována do kunštátského panství [11]	hájenska "Nivka"	Tasovice č. p. 47; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
Velké Tresné (Gross Třeszny)	zmínka r. 1351, r. 1384 dáno lénem Heraltovi z Kunštátu, r. 1597 ves Velké Tresné intabulována do kunštátského panství [11]			
Malé Tresné (Klein Třeszny)	dříve Dolní Tresné, zmínka r. 1351, r. 1597 ves Malé Tresné intabulována do kunštátského panství [11]			
Ubušín (Gross Ubuschin)	zmínka r. 1360, zmínka r. 1390, díl v držení Viléma z Pernštejna, r. 1603 ves prodána Vilému Dubskému z Třebomyslic [11]			
Ubušínek (Klein Ubuschin)	zmínka r. 1390, díl v držení Viléma z Pernštejna, r. 1597 ves Ubušínek intabulována do kunštátského panství [11]			
Újezd (Augezd)	zmínka r. 1368 [11]	dvůr Podchlumí	Újezd č. p. 34; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		cihelna	Podchlumí č. p. 52, Újezd; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		hájenska "na Podchlumí"	Újezd č. p. 34 [24]	ano

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Unčín (Untschin)	zmínka r. 1379, r. 1603 ves prodána Vilému Dubskému z Třebomyslic [11]	hájenka "Paniháj"	Unčín č. p. 34; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
Ústup (Austup)	díl vsi, r. 1374 zmínka, součástí panství Kunštát [11]			
Veselí (Wessely)	zmínka r. 1367, r. 1597 ves Veselí intabulována do kunštátského panství [11]	kostel	vystavěn r. 1783 a zřízena duchovní správa [11]	ano
Věstín (Gross Wiestin)	zmínka r. 1390, díl v držení Viléma z Pernštejna, r. 1597 ves Věstín intabulována do kunštátského panství [11]			
Věštínek (Klein Wiestin)	zmínka r. 1390, díl v držení Viléma z Pernštejna, r. 1597 ves Věštínek intabulována do kunštátského panství [11]	myslivna	Věštínek; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
Vír (Wühr)	r. 1364 náležel ke hradu Pernštýn, r. 1384 dáno lénem Heraldovi z Kunštátu, r. 1597 ves Vír intabulována do kunštátského panství [11]	železný hamr	koncem 15. stol. zde stával [11]	ano
		dvůr	dvůr byl na panství r. 1750 [36]	ano
Voděrady (Wodierad)	díl vsi [11]	tvrz	zmínka r. 1490 [11]	ne

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Zbraslavec (Braslowetz)	r. 1374 zmínka, součástí panství Kunštát [11]	dvůr Véska (Viska)	zmíněn v období hraběte Jana Maxmiliána z Lamberga (1678-1733) [33]	ano
		konírna (ve dvoře)	Zbraslavec č. p. 26; zmíněno v inventáři budov, období 1937-1946 [39]	ano
		mlýn a pila	Zbraslavec, mlýn a pila č. p. 24 [40]	ano
		mlýn a pila	Zbraslavec, mlýn a pila č. p. 19 [40]	ano
		mlýn	v místní části obce zvané Viska, Zbraslavec č. p. 27 [40]	ano
		dvůr Velké Janovice	zmíněn v období hraběte Jana Maxmiliána z Lamberga (1678-1733) [33]	ano
		dvůr Janovičky	zmíněn v období hraběte Jana Maxmiliána z Lamberga (1678-1733) [33]	ano
ZANIKLÉ VSI				
Habrov	zanikl mezi Újezdem, Nýrovem a Sasinou, r. 1635 pustý [11]			ne
Hanebnice	u Prosetína, zmínka v letech 1447-1500 [11]			ne
Martiněves	zanikla mezi Sychotínem a Zbraslavcem, r. 1374 zmínka, součástí panství Kunštát, v 17. stol. se jmenovala Viska [11]			ano
Nýrovec	splynul s Nýrovem, zmínka r. 1379, r. 1567 intabulován pustý Nýrovec ke Kunštátu [11]			ne

Příloha č. 3: Přehledná tabulka pro panství Lysice

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Lysice (Lissitz)	městečko, r. 1308 po Lysicích se píše větev pánů z Kunštátu, r. 1652 Lysice povýšené na městečko, r. 1924 provedena pozemková reforma (vlastník Albrecht Dubský, plocha velkostatku 2430 ha) [11]	farní kostel sv. Petra a Pavla	r. 1782 rozšířen [36]	ano
		zámek	zámek s Květnou zahradou, parkem a přílehlou oborou [34]	ano
		zlaté a stříbrné doly	zmínka r. 1502 na lysickém panství [11]	ne
		fara	r. 1606 [11]	ne
		hrad Rychvald	zřícenina hradu nedaleko Lysic [11]	ano
		dvůr	období před pozemkovou reformou [12]	ano
		škola	připomíná se v městečku r. 1662 [36]	ano
		palírna	r. 1885 [34]	ano
		mlýn Hrázka	období před pozemkovou reformou [12]	ano
		tkalcovství	r. 1834 [36]	ne
		parní pila	r. 1890 [37]	ano
		mlékárna	r. 1890 [37]	ano
		revír	lesní revír r. 1885 [34]	ano
		vápenka	r. 1890 [37]	ano
		mlýn Pernauer Mühle	r. 1912 [25]	ano
hostinec	r. 1912 [25]	ano		
hájovna	r. 1912 [25]	ano		
Bedřichov (Bedrichau)	zmínka z r. 1390, v držení pánů z Lomnice, r. 1584 u Lysic [11]	farní kostel sv. Mikuláše	z r. 1785 [11]	ano
		lokalie	zřízena r. 1785 [11]	ne
		fara	zřízena r. 1888 [11]	ne
		revír	lesní revír r. 1885 [34]	ano
		myslivna	r. 1912 [25]	ano
Kunčina Ves (Kuntschinow)	zmínka z r. 1392 [11]	hájovna	r. 1912 [25]	ano
		dvůr	období před pozemkovou reformou [12]	ano

Název obce	Základní popis	Významné objekty	Popis	V mapě
Drnovice (Drnowitz)	zmínka z r. 1353, r. 1729 získal statek v licitaci Antonín hr. Sereny, statek náleží do lysického panství [11]	filiální kostel sv. Trojice	zdroj [11]	ano
		tvrz	zmínka r. 1376 [36]	ne
		mlýn	Drnovice č. p. 70 [40]	ano
		mlýn a pila	Drnovice č. p. 13 [40]	ano
		dvůr	období před pozemkovou reformou [12]	ano
		doly na ledek	na poč. 19. stol. [36]	ne
		továrna na hřebíky, nýty a šrouby	založena velkostatkem r. 1843 [36]	ano
		pivovar	r. 1834 [36]	ano
		ovčírna	r. 1834 [36]	ne
		cihelna	r. 1885 [34]	ano
		revír	lesní revír r. 1885 [34]	ano
	hostinec Breitenbacher Wirtshaus	r. 1912 [25]	ano	
Hluboké (Hluboky)	zmínka z r. 1351 [11]	revír	lesní revír r. 1885 [34]	ano
		hájovna	r. 1912 [25]	ano
Kunice (Kunitz)	zmínka z r. 1349 [11]			
Lačnov (Lacznow)	r. 1540 náležel k Žerůtkám [36], r. 1590 ves prodána Hronovi Březnickému z Náchoda [11]	doly na stříbro a olovo	těžba v 18. stol. [11]	ne
		těžba železné rudy	r. 1834 [36]	ne
Lhotka u Lysic (Lhotka)	zmínka z r. 1351, r. 1398 u Lysic [11]			
Rozsíčka (Rositschka)	zmínka r. 1374, u kunštátského panství, r. 1584 u Lysic [11]	dvůr	r. 1750 [36]	ano
		letohrádek	z r. 1829 [36]	ne
Štěchov (Sczechow)	zmínka z r. 1385 [11]	dvůr	r. 1750 [36]	ano
Touboř (Tauborz)	zmínka r. 1374, u kunštátského panství, r. 1584 ves prodána Hronovi Březnickému z Náchoda [11]			
Ústup (Austup)	díl vsi, r. 1584 díl prodán Hronovi Březnickému z Náchoda [11]			
Voděrady (Wodierad)	díl vsi, r. 1555 již náležel k Lysicům, r. 1584 díl prodán Hronovi Březnickému z Náchoda [11]	dvůr	období před pozemkovou reformou [12]	ano
Žerůtky (Žerutek)	zmínka z r. 1353, v držení pánů z Lomnice, r. 1590 ves prodána Hronovi Březnickému z Náchoda [11]	tvrz	zmínka r. 1492 [11]	ne
		dvůr	období před pozemkovou reformou [12]	ano